

Myropomazanie

Jozafát V. Timkovič, OSBM

Terminológia

Sviatosť myropomazania sa označuje termínom: «tajomstvo myropomazania» (po staroslovansky **ТАЙНА МΥΡΟΠΟΜΑΖΑΝΙΑ** - po grécky *τό Μυστήριον τοῦ Ἁγίου Μύρου* - doslovne *tajomstvo svätého myra*).¹ Pri vysluhovaní tohto tajomstva sa pomazuje svätým olejom, ktorý sa volá «myro». Termíny ako: «myro», «pomazanie sv. myrom», ktoré sú vlastné len východným Cirkvám, užíva i *Kódex Kánonov Východných Cirkví* (CCEO).²

Medzi rímskokatolíckmi na Slovensku sa toto tajomstvo označuje neslovenským výrazom «birmovanie». Slovo «birmovať» pochádza z latinského «confirmatio» *posilnenie, utvrdenie*, ktorým sa toto tajomstvo označuje v latinskej Cirkvi. Dnešné «birmovať» teda vzniklo skomolením latinského výrazu «firmare».

Podstata a účinky tajomstva myropomazania

Tajomstvo myropomazania patrí spolu s tajomstvom krstu a tajomstvom Božej Eucharistie³ medzi tri prvoradé a nanajvýš fundamentálne tajomstvá Christovej Cirkvi. Tieto tri tajomstvá, a to v poradí: krst, myropomazanie a Božia Eucharistia sa spolu označujú ako *tajomstvá inicializácie*, či *zrodu* opravdivého kresťana.⁴ Všetky tri vytvárajú spolu jeden nerozlučný celok. Táto trojica tajomstiev podľa dogmatického učenia sv. Cirkvi robí z človeka dieťa Božie, t.j. kresťana a to v plnom slova zmysle.

V týchto troch tajomstvách zrodu kresťana účinkujú tajomným a zvláštnym spôsobom všetky tri Božie Osoby **nerozdielnej** Presvätej Trojice (pri krste Otec, pri myropomazovaní Svätý Duch, pri Božej Eucharistii Syn), preto už od najstarších kresťanských čias sa v katolíckej Cirkvi všetky tri hore uvedené tajomstvá udeľovali od seba **neoddelene**, vždy nerozlučne spolu, tvoriac tak jeden

jediný celok.⁵ *Katechizmus katolíckej Cirkvi* (ďalej KKC) naliehavo pripomína, že jednotu tejto trojice tajomstiev «je nutné uchovávať» (č. 1285). Potvrďuje to i CCEO a zároveň vyzýva, aby sa Božia Eucharistia dávala veriacim «čím skôr» po krste a myropomazaní (can. 697 CCEO).⁶

Pre pochopenie podstaty myropomazania je potrebné stručne si objasniť podstatu všetkých troch tajomstiev:

• **Krst**

Tajomstvom krstu sa skrze smrť a vzkriesenie Isusa Christa (symbol trojnásobného [= *Presvätá Trojica*] ponorenia [= *smrť*] a vynorenia z vody [= *vzkriesenie*])⁷ stávame raz a navždy⁸ **deťmi Otca** - Boha a Kráľa nebies, teda stávame sa spolubratmi a spoludedičmi jeho Jednorodého Božieho Syna Isusa Christa.⁹

Ovocie krstu: Zo svätého krstu pre nás teda plynie **synovské právo (nárok) pre vstup** do domu svojho Otca.¹⁰

• **Myropomazanie**

Tajomstvom myropomazania dostávame, a to ihneď po krste, podobne ako aj Isus Christos (ako človek) dostal ihneď po svojom krste v Jordáne, **kráľovské pomazanie Svätým Duchom**.¹¹ Je to dar osobnej prítomnosti Svätého Ducha,¹² ktorou prítomnosťou sa v okamihu myropomazania stávame raz a navždy¹³ **kráľmi**¹⁴ nebeského večného Kráľovstva, teda spolukráľmi s Isusom Christom.¹⁵ On je totiž *Christos* (v preklade *Pomazaný*) a teda aj my po prijatí tajomstva myropomazania sme *christijani* - kresťania (tj. *pomazaní*).¹⁶ Z vyššie uvedeného filologicky vyplýva dôležitá skutočnosť, že nie v krste, ale v myropomazaní dostávame právo volať sa «pomazanými», tj. kresťanmi.¹⁷

Ovocie myropomazania: Z myropomazania teda pre nás plynie **kráľovské právo na kráľovský nebeský trón**.

• **Božia Eucharistia**

Vrcholom inicializácie nášho kresťanstva je Božia Eucharistia. V Božej Eucharistii, tj. vo sv. príčasti sa skrze naše osobné zjednotenie so živým Boho-človekom Isusom Christom zúčastňujeme na Kráľovstve Božom, tj. vstupujeme do neho (do Kráľovstva Božieho!). Jasne o tom hovorí i 48. kánon Laodicejského koncilu r. 343/381: «Ико подобаетъ просвъщенъма по кръщении мазати мастию небсною и причастьникомъ быти црства хва».¹⁸

Vo sv. pričastí sa stávame členmi, účastníkmi samej Božej prirodzenosti a Kráľovstva Božieho, ono je v nás. My a Isus Christos sa vo sv. pričastí stávame **jedno**. Od momentu sv. pričastia platí, že to, čo je On (Syn Otca a Kráľ) sme i my; a tam, kde je On (v Kráľovstve nebeskom pri Otcovi) sme i my. Od momentu sv. pričastia je totiž Kráľovstvo Božie v nás.¹⁹

Isus je v nás a my v ňom²⁰ — tvoríme s ním jeden jediný celok, jediné tajomné mystické telo (Cirkev). Jeho Krv prúdi v našich žilách a naša v Jeho, preto sme Isusovi «pokrvní» príbuzní a «pokrvné» deti Boha - Otca, a preto aj dedičia, spoludedičia Isusa Christa. Vo sv. pričastí sa Mária, ktorá je Matkou Isusa, stáva i našou Matkou, nakoľko Isus je jej prirodzený syn a my sme predsa jedno s ním. Teda jeho Matka je i naša Matka.

Božia Eucharistia je teda vyvrcholením a naplnením prvých dvoch tajomstiev — krstu a myropomazania, nakoľko:

a) **právo synovstva**, ktoré sme neodvolateľným a nezrušiteľným spôsobom dostali pri sv. krste, **sa v Božej Eucharistii naplnilo**. Isus Christos je jednorodným Synom Otca a my, keďže vo sv. pričastí sme jedno s ním, v Isusovi sme ozajstnými Synmi živého Boha, takými ako je Isus, lebo sme s ním jedno! Vo sv. pričastí teda berieme účasť na jednorodnom Synovstve Isusa Christa. To čo sme v krste dostali len ako akési právo, v Božej Eucharistii sa naplnilo, dosiahol svoju plnosť.

b) Podobne i **právo na kráľovský trón Boha**, ktoré sme dostali v kráľovskom pomazaní (myropomazaní), v Božej Eucharistii prestalo byť iba právom a **stalo sa naplnenou skutočnosťou**, lebo od okamihu, keď sme vo sv. pričastí jedno s Kráľom kráľov, patrí nám i Jeho trón.²¹ On sedí na tróne Božom po pravici Božej a my, ktorí sme skrze sv. pričastie jedno s ním, už tu na zemi kralujeme spolu s ním.²²

Božia Eucharistia je teda ozajstným naplnením a vyvrcholením krstu i myropomazania, je najsvätejším tajomstvom zo všetkých tajomstiev (*najsvätijšaja tajna*), je centrom, vrcholom a ťažiskom celého nášho náboženstva a celej našej viery i celého vesmíru. Sv. pričastím vstupujeme — stávame sa členmi (porovnaj stsl. **причастникъ** *účastník, člen*) spoločenstva Presvätej Trojice (!) a to už tu na zemi. Preto sa Božia Eucharistia ako vrchol, podáva na Východe novopokrsteným hneď po prijatí krstu a myropomazania, ale nikdy nie pred myropomazaním.

Teraz sa vrátíme k samotnému myropomazaniu: podľa patristickej tradície a starodávnych kánonov, tajomstvo myropomazania robí novopokrsteného, práve znovuobnoveného vo vode a Svätom Duchu, účastným na charizmách prvého Pomazaného, tj. Christa. Prostredníctvom tajomstva myropomazania novopokrstený dostáva Dar — osobnú prítomnosť Svätého Ducha, čo sa prejavuje rozlič-

nými účinkami a schopnosťami, aké dostali apoštoli pri Zoslaní Svätého Ducha. Je utvrdený vo viere a stáva sa schopným svoju vieru šíriť a brániť. Tak ako sa sv. Cirkev vydala na svoju cestu až po Zoslaní Svätého Ducha na päťdesiaty deň po vzkriesení Isusa Christa, tak ako i sám Isus Christos až po zostúpení Sv. Ducha - udalosti v Jordáne, začal svoju verejnú činnosť, tak isto i každý veriaci začína svoju cestu ako ozajstný kresťan až po prijatí tajomstva sv. myra.²³

Pápež Pavol VI. účinky tajomstva myropomazania zhrnul takto:

«Pokrstení dostávajú v krste odpustenie hriechov, stávajú sa osvojenými Božími deťmi a označujú sa Christovým znakom, ktorým sa pridružujú k Cirkvi a po prvý raz dostávajú účasť na kňazstve svojho Spasiteľa (porov. 1Pt 2,5 a 9). Krstom znovuzrodení vo sviatosti birmovania dostávajú nevýslovný Dar, samého Svätého Ducha, ktorý ich obohacuje zvláštnou silou (*II. Vat. koncil, LG 11*); a poznačení znakom tejto sviatosti dokonalejšie sa spájajú s Cirkvou a ako praví Christovi svedkovia vo zvýšenej miere preberajú záväzok slovom i skutkom šíriť a brániť vieru (porov. *Ad Gentes divinitus, 11*)».²⁴

Pápež Ján Pavol II. ďalej učí, že tajomstvo myropomazania «je potvrdením krstu a spolu s ním patrí k sviatostiam uvádzania do kresťanského života, tým, že udeľuje plnosť Svätého Ducha a robí kresťanský život dospelým, naznačuje a uskutočňuje hlbšie obrátenie srdca a prináša tiež vnútornejšiu a účinnejšiu príslušnosť k spoločenstvu zmierených, ktorým je Christova Cirkev».²⁵

Čas vyluhovania tajomstva myropomazania

Krst, ktorý zmýva náš prvoročný hriech a v prípade, ak je krstená osoba staršia, i všetky osobné hriechy, otvára a disponuje naše srdce, aby do neho vstúpila v následnom myropomazaní a Božej Eucharistii celá Presvätá Trojica. Isus Christos je našim prototypom, našim príkladom. On, i keď bol bez hriechu, bol pokrstený v Jordáne, aby nám dal príklad, že i my máme byť pokrstení, aby sme sa stali skrze Neho synmi Božími, ktorí môžu v Duchu Svätom oslovovať Boha oslovením «Otče».²⁶

Pri krste v Jordáne zostúpil na Isusa Christa, Syna Božieho, za zvláštnej prítomnosti hovoriaceho Boha Otca, Svätý Duch v podobe holubice a toho istého Svätého Ducha máme preto dostať i my pri našom krste, keď sa stávame skrze Isusa Christa synmi Otca nebeského. Tým, ktorý nás mení a transformuje na synov Otca v Isusovi Christovi, je Svätý Duch, ktorý nám je daný práve pri myropomazaní. Práve z týchto dôvodov sa na Východe krst, myropomazanie a Bo-

žia Eucharistia nikdy neoddeľovali.²⁷

Tajomstvo myropomazania ustanovil Isus Christos práve v momente svojho vlastného krstu v Jordáne (teda nie v deň Päťdesiatnice),²⁸ kde sa zvláštnym a viditeľným spôsobom prejavili všetky tri Božie Osoby: Otec hovoril, Syn bol kresťený a Duch Svätý sa vznášal ako holubica.²⁹ Evanjelium je v tomto ohľade absolútne presné a jasné:

«V tých dňoch prišiel Isus z galilejského Nazareta a Ján ho pokrstil v Jordáne. V tom, ako vystupoval z vody, videl otvorené nebo a Ducha, ktorý ako holubica zostupoval na neho. A z neba zaznel hlas: 'Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zaľúbenie» (Mk 1,9-11).

Podľa evanjelistu Matúša:

«Keď bol Isus pokresťený, hneď vystúpil z vody. Vtom sa mu otvorilo nebo a on videl Božieho Ducha, ktorý ako holubica zostupoval a prichádzal na neho. A z neba zaznel hlas: 'Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie'» (3,16-17).

Sv. evanjelista Ján píše:

«Keď na druhý deň (Ján Krstiteľ) videl, ako k nemu prichádza Isus, zvolal: 'Hľa, Boží Baránok, ktorý sníma hriech sveta. Toto je ten, o ktorom som hovoril: Po mne prichádza muž, ktorý je predo mnou, lebo bol prv, ako ja. Ani ja som ho nepoznal, ale preto som prišiel a krstím vodou, aby sa on stal známym Izraelu.' Ján vydal svedectvo: 'Videl som Ducha, ktorý ako holubica zostupoval z neba a spočinul na ňom...'» (Jn 1, 29-32).

Zostúpenie Svätého Ducha, ktoré nastalo pri krste Isusa Christa v Jordáne a neskôr spoločne na apoštolov pri Päťdesiatnici, nastáva individuálne pri krste (konkrétne v myropomazaní) každého človeka, čím sa realizuje sľub Isusa Christa o zoslaní Utešiteľa, adresovaný všetkým kresťanom. Dvetisícročná prax východnej Cirkvi dokazuje, že sv. Cirkev chápala a chápe každý krst ako Epifaniu - Bohozjavenie Presvätej Trojice, preto ho nikdy neudeluje oddelene od tajny myropomazania a Božej Eucharistie.

Aj nám sa, podobne ako Isusovi Christovi, krstom otvára nebo: krst je tajomstvom Boha-Otca, ktorý nás ním prijíma za svoje deti; myropomazanie je tajomstvom Boha-Svätého Ducha, ktorý na nás osobne zostupuje a pomazuje nás za kráľov; a Božia Eucharistia je tajomstvo Boha-Syna, Isusa Christa, skrze ktorého berieme doslovne fyzickú účasť na celom Božom Kráľovstve a celej Božej prirodzenosti Presvätej Trojice. Tak, ako na nebi je Presvätá Trojica

nerozdielna, tak i na zemi sa vysluhovanie týchto troch tajomstiev neoddeľovalo jedno od druhého.³⁰

Tajomstvá (Тайны) — v rímskokatolíckej terminológii tzv. *sviatosti*, sú viditeľnými znakmi, znameniami-svedectvami neviditeľných milostí, ktoré sa nimi udeľujú. Sväté Písmo o troch tajomstvách inicializácie kresťana hovorí toto:

«Lebo traja sú, ktorí vydávajú svedectvo [na nebi: **Otec, Slovo a Duch Svätý a títo traja sú jedno**. A traja sú, ktorí vydávajú svedectvo na zemi]: **Duch, voda a krv a títo traja sú jedno**. Ak prijímame svedectvo ľudí, tým viac svedectvo Božie, pretože Boh sám takým svedectvom svedčil o svojom Synovi...» (1Jn 5,7-9).³¹

Ako vyplýva z tohto citátu, ide tu o svedectvo, ktorým Trojjediný Boh sám — tri Božie Osoby, svedčil o Isusovi Christovi (ako človeku) pri príležitosti jeho krstu v Jordáne, že On je jeho Synom. Táto situácia sa opakuje pri krste každého človeka: Boh Otec, Boh Syn i Boh Svätý Duch — tri Božie Osoby zhodne svedčia, o prijatí každého novopokrsteného za dieťa Božie, teda že krstenc sa stáva Božím synom a toto, pre naše oči neviditeľné svedectvo (neviditeľná milosť) troch Božích Osôb na nebi je zviditeľnené na zemi sviatosťnými (viditeľnými) znakmi troch tajomstiev - sviatostí: krstu (= voda), myropomazania (= Duch) a Eucharistie (= krv), ktoré sú podobne ako tri Božie Osoby tiež **jedno** (= vysluhované naraz!).

V prípade, že sa krstilo malé dieťa (napr. novorodenec), Božia Eucharistia sa podávala³² a na Východe sa dodnes podáva len pod jedným (tekutým) spôsobom — ako kvapôčka Christovej Krvi na jazyk novorodenca.³³

Jednotu troch tajomstiev ako obraz Jednej a Nerozdielnej Presvätej Trojice vidieť i na starodávnej forme ich udeľovania: Keďže sa udeľujú všetky tri vždy spolu, Presvätá Trojica sa spomína pri nich iba jediný raz a to na začiatku:

«Крещаетсѧ равъъ вѣжій (ѣмѧ рекъ) въ ѣмѧ Сѡтца + ѣ Гѣна + ѣ свѧтѧгѡ Дѡха +, ѣмѣнь.»

Pri ostatných dvoch spoluudeľovaných tajomstvách sa už Osoby Presvätej Trojice zvlášť nespomínajú:

«Печѧть Дѧра стѧгѡ Дѡа, ѣмѣнь.»

Pri podávaní Presvätej Eucharistie krstencovi (novorodencovi) kňaz hovorí:

«Причащаетсѧ равъъ вѣжій (ѣмѧ рекъ), честнѣмъ ѣ свѧтѣмъ кровѣ Гѡа ѣ Гѣа ѣ Спѧса нашегѡ Іиса Хрѣта въ жѣзнь вѣчнѡю, ѣмѣнь.»

Myropomazanie sa udeľuje len raz v živote a každé ďalšie sv. pričastie je

tiež už len pokračovaním a akýmsi predĺžením Epifanie pri krste.

Podobnú situáciu vidíme i pri formule tajomstva pomazania chorých,³⁴ ktoré sa tiež stále udeľuje spolu s tajomstvom pokánia a s tajomstvom Božej Eucharistie, preto sa v jeho formule zvlášť nespomínajú tri Osoby Presvätej Trojice. Všetky ostatné tajomstvá (sviatosti) sv. Cirkvi sa udeľujú v mene troch Osôb Presvätej Trojice, ktorá sa vždy spomína výslovne.

Ako teda vidíme, Sväté Písmo jasne hovorí, že udalosť krstu Isusa Christa sv. Jánom Krstiteľom mala tri elementy: 1) krst, 2) zostúpenie Sv. Ducha 3) vyhlásenie za Syna Božieho. A to isté sa deje s každým kresťanom presne v takom istom poradí: najprv sme pokrstení a získavame takto práva synov Božích, potom prostredníctvom myropomazania na nás osobne zostupuje Svätý Duch v svojej plnosti, a Boh Otec v nás, zjednotených vo sv. pričastí s Isusom Christom, vyznáva svojich synov, so všetkým tým, čo toto povýšenie so sebou prináša: našu účasť na Božej prirodzenosti, tj. naše zbožštenie (*deifikácia*)...³⁵ Zo všetkého vyššie povedaného teda vyplýva, že čas vysluhovania tajomstva myropomazania je ihneď po sv. krste.³⁶ Dokazuje to nielen nepretržitá takmer dvetisícročná prax východných Cirkví, ale i prax celej Cirkvi v najstarších kresťanských časoch. Všimnime si napríklad udalosť opisovanú v Skutkoch apoštolských, keď sv. apoštol Pavol pokrstil v Efeze naraz spolu dvanásť ľudí:

«Kým bol Apollo v Korinte, Pavol pochodil po horných krajoch a prišiel do Efezu. Tam našiel akýchsi učeníkov a povedal im: 'Dostali ste aj Svätého Ducha, keď ste uverili?' Oni mu odvetili: 'Ani sme nepočuli, že je Svätý Duch'. On sa opýtal: 'Ako ste teda pokrstení?' Oni odpovedali: 'Jánovým krstom'. Pavol povedal: 'Ján krstil krstom pokánia a hovoril ľudu, aby uverili v toho, ktorý prichádza po ňom, to jest v Isusa'. Keď to počuli, dali sa pokrstiť v mene Hospoda Isusa. A keď na nich Pavol vložil ruky, zostúpil na nich Svätý Duch, i hovorili jazykmi a prorokovali. Spolu ich bolo asi dvanásť mužov» (Sk 19, 1-7).

Teda i v tomto prípade najstaršej kresťanskej praxe bolo tajomstvo myropomazania udelené hneď po krste.

Apoštolí nikdy neoddeľovali krst od myropomazania. Napríklad sv. Peter hovorí: «Robte pokánie a nech sa dá každý z vás pokrstiť v mene Isusa Christa na odpustenie svojich hriechov a dostanete dar Svätého Ducha» (Sk 2,38). A sv. Cirkev verne už od prvopočiatku nasledovala tento vzor apoštolov. Svedčia o tom cirkevní spisovatelia a Otcovia, napr. Tertulián (+220),³⁷ sv. Cyprián (+258),³⁸ sv. Cyril Jeruzalemský (+386),³⁹ Inocent I. (+417),⁴⁰ sv. Gregor I. Veľký (+604)⁴¹... ako aj lokálne koncily, napr.: miestny synod v Laodicey (r. 343/381) vo svojom 48. kánone,⁴² miestny synod v Toledu v Španielsku (r. 400) can. 20.,⁴³ miestny synod v Orange cirkvi Gallie (r. 441) can. 2.,⁴⁴ miestny synod v Riez (r. 439) vo

svojom can. 5...⁴⁵ Taktiež podľa najnovšieho *Kódexu* CCEO (can. 695 §1) musí byť myropomazanie vyslužené spolu s krstom, ba aj v prípade, že by sa to z veľmi vážnych dôvodov nedalo urobiť pri krste (napr. keď v prípade núdze krstil laik alebo diakon), má sa vyslužiť dodatočne, a to čím skôr.⁴⁶

Tajomstvo myropomazania bolo založené, ako bolo už vyššie naznačené, Isusom Christom už pri jeho krste v Jordáne, avšak aplikovateľným na všetkých ľudí, ktorí sa krstia, sa stalo až po Jeho utrpení, smrti na kríži, slávnom vzkriesení a nanebovstúpení, keď zasadol po pravici Boha Otca, lebo až vtedy zoslal na zem Svätého Ducha.

Vzťah medzi krstom a myropomazaním je podobný ako medzi vzkriesením Isusa Christa a zoslaním Svätého Ducha. Práve pre tento dôvod už Otcovia Cirkvi mali ťažkosti pri rozlišovaní milosti, ktorú so sebou prináša krst a milosti, ktorú so sebou prináša myropomazanie. Narážame tu totiž na problematiku ľudského vyjadrovania sa a chápania Božích vecí. A práve aj pre tento hlboký teologický dôvod sa na Východe tieto tajomstvá nikdy neoddeľovali, ale dávali sa každému spolu. Problém vzniká práve na Západe, ktorý viac z historických ako mystických dôvodov oddelil vysluhovanie oboch tajomstiev a potom sa naraz ocitol pred problémom presného stanovenia účinkov myropomazania, aby presne určil účinky krstu a myropomazania.⁴⁷ Medzinárodná zmiešaná komisia pre dialóg medzi rímskokatolíckou a pravoslávnyimi Cirkvami hlavný dôraz v spoločnom vyhlásení na otázku, prečo sa myropomazanie u rímskokatolíkov dáva až niekoľko rokov po prvom sv. príčastí, kladie na dôvody pastorálne.⁴⁸

Vysluhovateľ (minister) tajomstva myropomazania

Všeobecne prevláda názor, že hlavný rozdiel medzi Západom a Východom vo vysluhovaní tajomstva myropomazania sa týka osoby, ktorá vysluhuje toto tajomstvo. Že na Západe je to episkop a na Východe - každý kňaz. Nie je to však vôbec pravda. Už Tridentský koncil (r. 1547) totiž jasne definoval, že normálnym ministrom tohto tajomstva je jedine episkop.⁴⁹ Toto platí i na Východe, kde sa dotyk episkopa a vkladanie jeho rúk na hlavu myropomazovaného realizuje skrze sv. olej, tzv. sv. myro, ktorým kňaz pomazuje novokrstenca. Sv. myro musí byť nutne posvätené episkopom. Taktó aj na Východe ostáva pôvodným ministrom-vysluhovateľom tohto tajomstva naďalej episkop, ale skrze svojich kňazov užívajúcich k tomuto účelu ním posvätený blahovonný olej - sv. myro. Toto myro osobne pripravuje (mieša a svätí) patriarcha tej ktorej východnej Cirkvi, poprípade v jeho absencii episkop, ktorý ho potom rozposiela

všetkým svojim kňazom, a tí potom už samostatne, už od najstarších čias toto tajomstvo vysluhujú. Takto veľmi jednoduchým a pritom geniálnym spôsobom sa na Východe realizuje osobný kontakt kršteného so svojim episkopom potrebný pri udeľovaní tajny myropomazania.

Kým na Východe myropomazuje episkop skrze svojich kňazov, na Západe si právo udeľovať tajomstvo myropomazania ponechali naďalej sami episkopi,⁵⁰ čo však spôsobilo celú škálu závažných dôsledkov:

Kým sa v prvotnej Cirkvi (teda i v latinskej) slávil myropomazanie len na veľké sviatky roka: *Velikdeň, Bohojavenije...* a to spoločne s krstom a Božou Eucharistiou, pozdejší vzrast farností, množenie krstov detí realizovaných v ktorejkoľvek ročnej dobe, spojený s narastaním eparchií do veľkých rozmerov, nedovoľovali západnému (rímskokatolíckemu) biskupovi, aby bol osobne prítomný na každej krstnej slávnosti. To spôsobilo, že nutne v rímskokatolíckej západnej praxi došlo k časovému rozdeleniu vo vysluhovaní oboch tajomstiev krstu a myropomazania. Teda katechumenov všetkých vekových skupín krstil obyčajný kňaz, ale na myropomazanie sa muselo čakať, kým do farnosti z času na čas nezavítal biskup, pri ktorej príležitosti birmovanci hneď dostali prvýkrát v živote i Božiu Eucharistiu.⁵¹

Ešte neskôr na Západe došlo k úplnému prehodeniu poradia v udeľovaní myropomazania a to tak, že sa ono dostalo až za «prvé sv. prijímanie»,⁵² čo sa už dogmaticky ani teologicky nijak vysvetliť nedá.⁵³ Navyše, keď sa «prvé sv. prijímanie» začalo udeľovať deťom až keď dosiahli vek plného užívania svojho rozumu, bolo nutné, aby pred sv. príčastím pristúpili prvýkrát i k sv. spovedi. Tým sa však namiesto pôvodnej trojice tajomstiev tzv. inicializácie-zrodu kresťana: «krst-myropomazanie-Božia Eucharistia», ako obrazu Presvätej Trojice, objavila teologicky nevysvetliteľná kombinácia: «krst-pokánie-Božia Eucharistia» a birmovanie (po pätnástom roku života) sa dostalo až na štvrté miesto.

Na Východe, kde riešili už od samého počiatku situáciu narastania eparchií tým, že episkop myropomazuje skrze svojich kňazov ním samým osobne posväteným a pripraveným sv. myrom, nevznikol nijaký problém. O takmer dvetisícročnom starom práve východných kňazov udeľovať tajomstvo myropomazania hovorí i II. Vatikánsky koncil:

Všetci kňazi na Východe majú moc vysluhovať tajomstvo myropomazania. Musia však pritom používať sv. myro posvätené patriarchom alebo episkopom. Všetci kňazi na Východe môžu udeľovať toto tajomstvo platne spolu s krstom, ako aj oddelene a to pre všetkých veriacich akéhokoľvek obradu na svete, nevynímajúc rímskokatolíkov. Predpismi cirkevného práva sa musia riadiť len kvôli dovolenosti.⁵⁴

Aj kánon 694 CCEO⁵⁵ hovorí jasne, že schopnosť myropomazať má každý kňaz hociktorej východnej Cirkvi *sui iuris*, teda v našom prípade kňaz-gréckokatolíck patriaci do slovenskej či rusínskej Cirkvi *sui iuris* na území Slovenska. Táto schopnosť mu nie je daná nejakou fakultou od jeho terajšieho eparchiálneho episkopa, ale vyplýva automaticky z jeho kňazstva v danej východnej Cirkvi a preto mu túto schopnosť nemôže nikto (teda ani eparchiálny episkop) obmedzovať bez toho, aby sa nedostal do rozporu so sv. Tradíciou a cirkevným kanonickým poriadkom (CCEO). Preto keby mal napríklad gréckokatolícky kňaz-paroch myropomazovať nejakého dospelého gréckokatolíka, ktorý z nejakých dôvodov nebol myropomazaný pri krste v mladosti, alebo nejakého dospelého katechumena, nemusí na to prosiť od svojho eparchiálneho episkopa nijaké dovoľenie.⁵⁶

Bolo by nedokonalosťou tejto štúdie neuviesť na tomto mieste i slová nového *Katechizmu katolíckej Cirkvi*:

«Na Východe je normálne, keď kňaz krstí a hneď udeľuje i myropomazanie počas toho istého obradu. Robí to však so sv. myrom posväteným patriarchom alebo episkopom: čo vyjadruje apoštolskú jednotu v Cirkvi, ktorá je zosilnená práve tajomstvom myropomazania. V latinskej Cirkvi sa tá istá disciplína uplatňuje pri krste dospelých a tiež vtedy, keď je prijatý do plnej jednoty Cirkvi pokrstený, ktorý náležal do inej kresťanskej komunity, v ktorej sviatosť myropomazania nie je platná».⁵⁷

Velkú a naozaj univerzálnu právomoc gréckokatolíckym a vôbec všetkým východným kňazom na základe skoro dvetisícročnej cirkevnej Tradície priznáva i kánon 696 §1 CCEO:

«Všetci kňazi východných Cirkví môžu platne vysluhovať pomazovanie sv. myra, či už spolu s krstom alebo oddelene, u všetkých veriacich kresťanov akejkoľvek Cirkvi *sui iuris*, tiež Cirkvi latinskej».⁵⁸

Tento kánon sa v podstate doslovne inšpiruje II. Vatikánskym koncilom (OE 14). Keďže sa v tomto kánone latinská Cirkev *sui iuris* uvádza výslovne (porov. can. 1 CCEO) platí tento kánon nielen pre východných katolíkov, ale i pre všetkých rímskokatolíckych veriacich na celom svete a to bez rozdielu. V našich podmienkach to znamená, že každý gréckokatolícky kňaz **platne** vysluhuje tajomstvo myropomazania kresťanom na celom svete, teda nielen gréckokatolíkom, ale i iným katolíkom východných Cirkví *sui iuris*, ako i rímskokatolíkom (teda katolíkom latinskej Cirkvi *sui iuris*).

Kánon 696 §1 CCEO pojednáva o **platnosti** vyslúženia tajomstva myropomazania, kým **pre dovoľenosť** vyslúženia tohto tajomstva platí §3 toho istého

kánona:

«Akýkoľvek kňaz (pozn. autora: rozumie sa len východnej Cirkvi *sui iuris*) vysluhuje **dovolene** pomazovanie svätým myrom len veriacim kresťanom svojej vlastnej Cirkvi *sui iuris* (pozn. autora: teda svojej východnej Cirkvi); čo sa však potom týka veriacich kresťanov iných Cirkví *sui iuris* (pozn. autora: rozumejú sa opäť len východné Cirkvi), dovolene myropomazuje ak sa jedná o jeho vlastných zverených (pozn. autora: teda členov inej východnej Cirkvi *sui iuris*, jemu zverených do opatery a starostlivosti), tých ktorých krstí pre iný legitímny dôvod, (opäť členov len východných Cirkví *sui iuris*), alebo tých ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti (znova sa tu rozumejú len členovia východných Cirkví v nebezpečenstve smrti), nezabúdajúce vždy na dohody uzavreté medzi Cirkvami *sui iuris* (pozn. autora: rozumie sa len medzi východnými Cirkvami *sui iuris*) ohľadom tejto témy».⁵⁹

Všetky hore uvedené vysvetľujúce poznámky, nachádzajúce sa v zátvorkách sa opierajú o kánon č. 1, CCEO, ktorý hovorí, že celý *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* platí len a len pre katolícke východné Cirkvi s výnimkou tých kánonov, kde sa latinská Cirkev *sui iuris* spomína výrazne.⁶⁰

Z hore uvedených kánonov je jasné, že každý gréckokatolícky kňaz na Slovensku **platne myropomazuje** všetkých pokrstených ľudí na svete, pričom **dovolene** myropomazuje všetkých gréckokatolíkov zo Slovenska, teda veriacich svojej Cirkvi *sui iuris*,⁶¹ ďalej **dovolene** myropomazuje aj veriacich iných východných (!) katolíckych Cirkví *sui iuris*, ktorí sú mu nejakým podriadení, ďalej tých, ktorí sú v nebezpečenstve smrti, ako tiež v každom prípade, keď niekoho z akéhokoľvek dôvodu dovolene krstí. Otázka však znie: Môže gréckokatolícky kňaz pri krste či mimo neho dovolene myropomazať rímskokatolíka?⁶² Platne stále, ale dovolene? CCEO nám o tom priamo a výslovne nehovorí nič.

Je to však len zdanie. V skutočnosti, ako ukážeme ďalej, platí can. 696 §3 CCEO aj pre rímskokatolíkov, teda každý gréckokatolícky kňaz môže nielen platne, ale aj dovolene myropomazovať aj rímskokatolíkov.

Vysvetlenie: Kánon 696 CCEO v §1 i §2 výrazne spomína i latinskú Cirkev *sui iuris*. V §3 ju však už výrazne neuvádza, preto sa na prvý pohľad zdá, že sa §3 tohto kánona nemôže aplikovať na rímskokatolíkov.

Uvažujme: napr. keď umiera maronita (z Libanonu, maronitská Cirkev *sui iuris*) na Slovensku a nebol myropomazaný, gréckokatolícky kňaz ho môže dovolene myropomazať; keď však umiera rímskokatolíka, tak ho dovolene myropomazať nemôže?

Keďže kánonické právo CCEO výrazne (explicitne) a jasne neuvádza nič o tom, či môže alebo nemôže gréckokatolícky kňaz dovolene myropomazať rímskoka-

tolického veriaceho, ide o prípad, ktorý kanonisti nazývajú «lacuna legis», tj. právny stav, ktorý nie je jednoznačne a presne definovaný normami kánonického práva. V takom prípade sa aplikuje kánon 1499 CCEO, podľa ktorého sa v prípade pochybnosti alebo nejasnosti berú do úvahy paralelné miesta platného právneho poriadku. Do právneho poriadku platného v katolíckej Cirkvi patrí: CIC, CCEO a apoštolská konštitúcia *Pastor Bonus*. Tieto tri kánonické časti tvoria jediný celok, jediný kánonický *corpus* (*Corpus Iuris Canonici*), podľa ktorého sa riadi právnický život celej Christovej katolíckej Cirkvi v súčasnosti. V našom prípade hľadané paralelné miesta sú kánony 886 §1 CIC a can. 887 CIC, z ktorých vysvitá, že rímskokatolícki biskupi (a kňazi s fakultou myropomazovať), pokiaľ sa jedná o ich územie, nie sú vôbec obmedzovaní cirkevným právom a môžu dovoliť myropomazovať i gréckokatolíkov pokiaľ im to niekto výrazne nezakáže.⁶³

Všetky Cirkvi *sui iuris* sú rovnoprávne a žiadna nemôže byť zvyhodňovaná (OE 2–3). Pre tento dôvod a zároveň na báze can. 1499 CCEO (aplikujúc následne can. 887 CIC), can. 696 §3 CCEO platí i pre rímskokatolíkov.

Záverom teda pre každého gréckokatolíckeho kňaza platia tieto dve zásady:

1.) Platne myropomazujem stále.

2.) Kedykoľvek dovolene krstím, vždy aj dovolene myropomazujem;⁶⁴ Rímskokatolíkov dovolene myropomazujem vždy, tj. s krstom, ako aj mimo krstu (pokiaľ mi to príslušný rímskokatolícky ordinár výslovne nezakázal).

Za normálnych okolností gréckokatolícky kňaz teda nikdy nemá krstiť bez toho, aby zároveň aj nemyropomazal novokrstenca, a to bez ohľadu na to, či je to dieťa alebo dospelý človek.⁶⁵

Matéria a forma tajomstva myropomazania

Matéria: Pri vysluhovaní tajomstva myropomazania sa ako matéria používa sv. myro posvätené episkopom — keby ním posvätené nebolo, vyslúženie tajomstva myropomazania nejakým iným olejom, hoci aj posväteným obyčajným kňazom, by bolo neplatné. Šiesty kánon Kartáginského synodu (r. 419) výslovne zakazuje obyčajnému kňazovi posväcovať olej (myro), ktorým sa udeľuje tajomstvo myropomazania.⁶⁶ Rovnako sa vyjadruje i Diogenes Areopagita.⁶⁷ Florentský koncil (r. 1439) tiež potvrdzuje túto zásadu.⁶⁸ Najnovší *Kódex Kánonov Východných Cirkví* (CCEO) o tom hovorí:

Myropomazanie

«Sväté myro, ktoré je zložené z olivového oleja prípadne iných rastlín a aróm, je pripravované len episkopom, výnimku tvorí partikulárne právo, kde táto moc je rezervovaná patriarchovi».⁶⁹

Termín «sväté myro» (σβαιτε μύρο - τὸ ἅγιου μύρον v doslovnom preklade: *svätý vonný olej*) označuje voňavú zmes získanú zmiešaním rastlinných olejov, vonných balzamov a rozličných vysoko aromatických látok, ktorá sa užíva na vysluhovanie tajomstva myropomazania, ako viditeľný znak udeľovaných chariziem Svätého Ducha. Jednotlivé voňavé zložky tejto zmesi sú symbolom rozličných darov-chariziem Svätého Ducha, ktoré kresťan pri myropomazaní získava.⁷⁰ Čo sa týka počtu miešaných komponentov a spôsobu prípravy, existuje starodávny predpis siahajúci až do 8. storočia, ktorý obsahuje presný zoznam 57 vonných zložiek, ako aj posvätný rituál ich zmiešavania a varenia, začínajúci v Kvetnú nedeľu a končiaci vo Veľký štvrtok.⁷¹ Episkopom raz posvätené myro je akoby stelesnenou prítomnosťou Svätého Ducha, a preto sa uchováva v tzv. myrotéke obyčajne priamo na prestole (oltári) v blízkosti Božej Eucharistie (pozri pozn. 29). Sv. Cyril Jeruzalemský (+387) o tom hovorí toto:

«Nedomnievajte sa, že toto myro je obyčajný (olej). Ako chlieb Eucharistie po epikléze Svätého Ducha nie je viacej obyčajným chlebom, ale Telom Christovým, tak i toto myro po posvätení nie je viacej obyčajným olejom, ale je charizmou Christovou a prítomnosťou Svätého Ducha».⁷²

Forma: Termín «sväté myro», na označenie episkopom špeciálne pripravovaného a posväcovaného oleja, používa už Prvý ekumenický koncil v Konštantinopole (r. 381) vo svojom siedmom kánone. Otcovia koncilu upresnili spôsob prijímania heretikov do sv. Cirkvi⁷³ a pritom veľmi presne popísali aj samotný obrad vysluhovania tajomstva myropomazania:

«...Budú poznačení, teda pomazaní svätým myrom na čele, očiach, nozdách, ústach, ušiach a mažúc ich hovoríme: ‘Pečať Daru Svätého Ducha’».⁷⁴

Tento ekumenický koncil, podobne ako ani 7. a 48. kánon Laodicejského (r. 360) a 95. kánon Trulského soboru (r. 691) však nehovorí absolútne nič o vkladaní rúk pri myropomazovaní. Teda už v prvých storočiach sa v celej sv. Cirkvi používal spôsob vysluhovania tohto tajomstva vo forme, ako to robia dodnes gréckokatolíci, ktorí obrad myropomazania dostali v staroslovanskom preklade priamo od sv. Cyrila a Metoda v 9. storočí.

Vo všetkých východných Cirkvách sa pomazanie sv. myrom uskutočňuje po modlitbe a vzývaní Svätého Ducha - Epikléze a pri samotnom myropomazaní sa dodnes používajú slová: «Печать Дара Святаго Духа, Аминь», po grécky: «Σφραγίς δωρεάς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμην» (Pečať Daru Svätého Ducha. Amen). Pritom sa maže: čelo, oči, nos, pery a uši⁷⁵ a zároveň hrud', plecia, ruky a nohy.⁷⁶ Už samotné slovo «pečať» (stsl. печать - gr. σφραγίς) naznačuje nezmazateľný charakter tohto tajomstva. «Nezmazateľnosť» a «neopakovateľnosť» tohto tajomstva znamená, že tí, ktorí obdržali toto tajomstvo, sú ním označení na veky, tj. nielen tu na zemi, ale aj na druhom svete (podobne ako i tajomstvom krstu a kňazstva, ktoré sú tiež nezmazateľné a preto i neopakovateľné).

Už sv. apoštol Pavol nazýva myropomazanie «pečaťou» Svätého Ducha: «V ňom aj vy,... čo ste boli označení pečaťou prislúbeného Ducha Svätého...» (Ef 1,13) a inde: «A nezarmucujte Svätého Božieho Ducha, v ktorom ste označení pečaťou na deň vykúpenia» (Ef 4,30). Aj sv. apoštol Ján v apokalyptickom videní posledných udalostí sveta nazýva toto tajomstvo «pečaťou živého Boha»:

«A videl som vystupovať od východu slnka iného anjela, ktorý mal pečať živého Boha a mohutným hlasom zvolal na štyroch anjelov (= zlých duchov), ktorí dostali moc škodiť zemi a moru: 'Neškodte zemi ani moru, ani stromom, kým neoznačíme na čele služobníkov nášho Boha!' A počul som počet označených (tj. počet pomazaných, tj. kresťanov) stoštyridsaťštyritisíc (= 12x12 - symbol jednoty Starého a Nového Zákona)...» (Zj 7,2-4); «Dostali príkaz (tj. kobyľky-škorpióny), že nesmú škodiť zemskej tráve, ani nijakej zeline, ani nijakému stromu, ale len ľuďom, ktorí nemajú na čele Božiu pečať» (Zj 9,4).

Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že tajomstvo myropomazania sa v katolíckej Cirkvi sprostredkúva, ako to už samotný názov prezrádza, práve skrze **pomazanie sv. myrom**. Tiež pápež Inocent IV. (1243-1254) sa o tom vyjadril nasledovne: «V skutočnosti dar Svätého Ducha je sprostredkovaný pomazaním sv. myrom».⁷⁷

V apoštolských časoch sa tajomstvo myropomazania udeľovalo **alebo vkladaním rúk**⁷⁸ **alebo pomazaním sv. myrom**, ako môžeme dedukovať z textu prvého Jánovho listu:

«Ale vy máte pomazanie od Svätého a viete to všetci. Nenapísal som vám, akoby ste nepoznali pravdu, ale že ju poznáte a preto, že nijaká lož nie je z pravdy... A pomazanie, ktoré ste od neho dostali, ostáva vo vás a nepotrebujete, aby vás niekto poučal. Ale ako jeho pomazanie vás poučá o všetkom - a je pravdivé, nie je lžou - teda ako vás poučilo, ostá-

vate v ňom» (1Jn 2,20-27).

Nikde však vo Svätom Písme nenachádzame zmienku, že by sa tajomstvo myropomazania vysluhovalo oboma spôsobmi naraz: teda vkladáním rúk i pomazovaním.

Vkladanie rúk, popri pomazovaní, bolo u rímskokatolíkov ponechané viac zo zvykových ako dogmatických dôvodov.⁷⁹ V prípade, ak by rímskokatolícky biskup, či ním poverený kňaz (can. 884 CIC) pomazal myropomazovaného bez polozenia ruky na jeho hlavu, sviatosť by bola aj tak platná.⁸⁰ Na tomto mieste je dôležité podčiarknuť, že na Východe kňaz pri mazaní sv. myrom nikdy nekladá ruku na myropomazovaného, ale ho palcom maže na všetkých už hore uvedených miestach tváre (tiež i ostatného tela), robiac takto veľký znak kríža, čo je v úplnej zhode s udeľovaním tohto tajomstva na Východe od apoštolských čias.⁸¹

U rímskokatolíkov vývoj formy udeľovania tajomstva myropomazania bol završený až II. Vatikánskym koncilom, ktorý vyzval na úpravu rímskokatolíckeho obradu birmovania.⁸² Táto úprava sa uskutočnila práve podľa vzoru východných Cirkví a to za pápeža Pavla VI. v roku 1971 v apoštolskej konštitúcii *Divinae consortium naturae*: «Sviatosť birmovania sa udeľuje... slovami: 'Prijmi znak Daru Ducha Svätého'» (*Accipe signaculum doni Spiritus Sancti*).⁸³ Pápež Pavol VI. takýmto spôsobom zrušil formu (formulu) sviatosti birmovania, ktorá bola zavedená v latinskej Cirkvi od 12. storočia (Označujem ťa znamením kríža a pomazujem ťa krizmou spásy, v mene Otca, Syna a Svätého Ducha),⁸⁴ a naspäť prijal starodávnu východnú gréckokatolícku formulu (Pečať Daru Svätého Ducha), v ktorej sa spomína len Svätý Duch bez výslovného menovania ostatných Božích Osôb Presvätej Trojice.

Krátke zhrnutie

Na začiatku kresťanstva, teda hneď po Zoslaní Svätého Ducha sa krst, myropomazanie a Božia Eucharistia udeľovali vždy spolu. Apoštoli Isusa Christa udeľovali tajomstvo myropomazania «vkladáním rúk» (to znamená bez oleja - porov. Sk 8,14-17). Keď sa však počet veriacich vo sv. Cirkvi zmnohonásobil a počet krstených a teda i myropomazovaných prudko stúpal, počiatočná prax «vkladáním rúk» sa stala nemožnou, samotní apoštoli teda ešte počas svojho účinkovania zaviedli «mazanie sv. myrom» (tj. myropomazanie - porov. 1Jn 2,20-27). Týmto sv. myrom pomazovali i jednoduchí kňazi.

Na Západe, kde bola cirkevná organizácia života vo farnosti viacej prísna,

mohli episkopi častejšie navštevovať svoje farnosti, takto mohli vo všeobecnosti prísť ľahšie do kontaktu s jednotlivými veriacimi a teda udeľovať tajomstvo myropomazania priamym kontaktom, tj. «vkladaním rúk». V miestach však, ktoré episkop z nejakej príčiny nemohol navštíviť dlhšiu dobu, sa udeľovalo myropomazanie skrze sv. myro obyčajnými kňazmi.

Na Východe, kde episkopi udeľovali toto tajomstvo stále skrze svojich kňazov, užívali od počiatku sv. myro, ktorým sa sprostredkúval dotyk episkopa s veriacim. Teda na Východe sa už od prvopočiatku udeľovalo a dodnes udeľuje toto tajomstvo len jediným úkonom a to pomazovaním svätým olejom (*signatio*) bez vkladania rúk.

V stredoveku sa (od 12. storočia) na Západe začali už všeobecne pri vysluhovaní tohto tajomstva robiť obidva obrady naraz: teda i vkladanie rúk i pomazovanie myrom a to formulou, ktorú zrušil pápež Pavol VI. Dnes, po II. Vatikánskom koncile sa i v latinskej Cirkvi opäť udeľuje toto tajomstvo takou istou formulou ako i na Východe a podobne jediným gestom - pomazaním (*signatio*), pričom položenie rúk sa nepokladá za podstatne potrebné k platnosti.

Nedoriešeným a stále otvoreným problémom zostáva prax latinskej Cirkvi, podľa ktorej sa prehodilo poradie v udeľovaní tajomstiev myropomazania a Božej Eucharistie. Zdá sa, že sa i tu v dohľadnej dobe latinská Cirkev vráti k dvadsiacim rokoch starej východnej tradícii a bude vysluhovať tajomstvo myropomazania ešte pred prvým sv. pričastím.

Pre nás gréckokatolíkov zostáva už len jedna vec, a to podľa naliehavého príkazu II. Vatikánskeho koncilu i CCEO na znovuoživenie starodávnej tradície, a hlavne v zmysle *Inštrukcie* Kongregácie pre Východné Cirkvi v Ríme z roku 1996 (viď pozn. č. 5, 33), čo najskôr obnoviť starodávny obyčaj sv. Cirkvi, udeľovať sv. pričastie aj novorodencom a to ihneď po krste a po myropomazaní. Presne tak, ako to robila i latinská Cirkev na niektorých miestach ešte do 12. storočia, ako to robila naša rusínska Cirkev *sui iuris* na Slovensku⁸⁵ pred prijatím latinizačných záverov Zamojského synodu (r. 1727) a ako to väčšina ostatných východných Cirkví praktizuje dodnes.⁸⁶ I v rusínskej Cirkvi svojho práva (*sui iuris*) podobne ako aj v niektorých iných východných katolíckych Cirkvách sa v priebehu posledných storočí pod vonkajšími tlakmi z latinského sveta prax jednoty troch inicializačných tajomstiev zrušila. Najnovšia *Inštrukcia* Kongregácie pre Východné Cirkvi o tom hovorí toto:

«Tam, kde sa táto tradičná prax stratila, aplikácia noriem predpísaných *Kódexom* (CCEO) si žiada skutočnú reformu, podobnú, ako ju žiadala koncilová Konštitúcia o sv. Liturgii pre latinskú Liturgiu. Netreba to však robiť zbýklo, treba najprv študovať starú prax zo starých rukopisov a tlačenej kníh používaných východnými katolíckymi, ale tiež i pravo-

slávnymi. Tiež je potrebné brať ohľad na terajšiu prax medzi pravosláv-
nymi. Treba začať s nevyhnutným vysvetľovaním, aby sa motívy (pre
tento návrat) stali zrozumiteľnými pre všetkých: klérus, teológov i kres-
ťanský ľud...».⁸⁷

Skratky používané v texte:

AAS — *Acta Apostolicae Sedis*, Romae, 1909 ss.;

CCEO — *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis
Pauli PP. II promulgatus*, Typ. pol. Vat., 1990;

CIC — *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli II. PP.
promulgatus*;

DS — H. Denzinger - A. Schönmetzer, P. Hünermann, *Enchiridion
Symbolorum, Definitionum et Declarationum de rebus fidei
et morum*, Bologna, 1995.

EV — *Enchiridion Vaticanum*, Bologna, 1966 ss.;

KKC — *Catechismo della Chiesa cattolica*, Città del Vaticano, 1992;

PG — J.P. Migne, *Patrologiae cursus completus seu bibliotheca
universalis (...) omnium SS. Patrum, Doctorum, Scriptorumque
(...) sive Latinorum sive Graecorum (...). Series graeca a S.
Barnaba ad Bessarionem*, Parisiis, 1857-1888;

PL — J.P. Migne, *Patrologiae cursus completus seu bibliotheca universalis
(...) omnium SS. Patrum, Doctorum, Scriptorumque (...) sive
Latinorum sive Graecorum (...). Series latina a Tertulliano ad
Innocentium III*, Parisiis, 1844-1864.

¹ Tajomstvo myropomazania dogmaticky uvádza medzi siedmymi sviatostami s abso-
lútnou jasnosťou Tridentský koncil r. 1547: «Can. 1. Si quis dixerit, sacramenta novae
Legis non fuisse omnia a Iesu Christo Domino nostro instituta, aut esse plura vel paucio-
ra, quam septem, videlicet baptismum, confirmationem, Eucharistiam, paenitentiam, ex-
tremam unctionem, ordinem et matrimonium, aut etiam aliquod horum septem non esse
vere et proprie sacramentum: anathema sit» (DS 1601).

² Napr. can. 692, 693 a ďalšie. Latinský *Kódex* CIC užíva výraz «confirmatio», čo sa

prekladá do slovenčiny ako «birmovanie».

³ Tajomstvo Eucharistie sa označuje v konštantinopolskej (teda byzantskej) tradícii spolu s prívlastkom «Božej», teda nie ako v latinskej terminológii «svätej». Túto terminológiu úzkostranne dodržiava i *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* (CCEO) z roku 1990 vo svojom latinskom origináli. Podľa východnej teológie «svätí» sú rozličné bohabojné osoby, ako napr. sv. Peter, sv. Ján a pod. Už Bohorodička, nie je len «svätá», ale «presvätá». Titul «svätý» sa neužíva v súvislosti so Synom Božím a Bohočlovekom Isusom Christom. Termín «svätý Isus Christos» sa nepoužíva nikdy, ani «presvätý Isus Christos», ale jedine «Hospod Isus Christos», kde «Hospod» je priama biblická náhrada za hebrejské «Jahweh», čo je meno Božie... Práve pre tento dôvod Eucharistia, v ktorej je prítomný živý Isus Christos s telom i dušou, sa neoznačuje termínom «svätá», ani «presvätá» ale «Božia». Tak isto i Služba Božia vo východnej terminológii sa nemá označovať ako «svätá liturgia», ale «Božia Liturgia». Termín «Presvätá Trojica» má historické opodstatnenie, pretože východné Cirkvi týmto termínom označujú už starozákonnú trojicu «anjelov» (Gn 18) - hostí Abraháma....

⁴ «Sviatosť birmovania tvorí s krstom a Eucharistiou súhrn 'sviatostí uvedenia do kresťanstva', ktorého jednotu je potrebné zachovávať...», (Porov. *Catechismo della Chiesa cattolica*, Libreria Editrice Vaticana, 1992, č. 1285, ďalej skratka KKC), viď tiež can. 697 CCEO.

⁵ Vo východnej konštantinopolskej (byzantskej) tradícii, ako i v takmer všetkých východných obradoch sa dodnes udeľuje tajomstvo myropomazania a Božej Eucharistie ihneď po sv. krste a to bez ohľadu, či ide o novorodenca alebo dospelú osobu. V prípade novorodencov sa dáva sv. pričastie pod jedným spôsobom vo forme kvapôčky Presvätej Božej Krvi na jazyk... U gréckokatolíkov na území bývalého horného Uhorska (dnešné Slovensko) sa tak dialo do roku 1727, kedy v Sevluši boli prijaté závery Zamojského synodu i pre Mukačevskú eparchiu (bližšie o prijatí Zamojského synodu pre Mukačevskú eparchiu viď štúdiu: A. Baran, «Obligatio Synodi Zamostianae in Ucraina Carpathica sec. XVIII», *Analecta OSBM*, Sectio II., Vol. II (VIII), Fasc. 3-4, Roma, 1956, 525-530). Zamojský synod (1720), potvrdený pápežom Benediktom XIII. 19. júla 1724 (viď pápežská bula publikovaná u A. Welykyj, *Documenta Pontificium Romanorum historiarum Ucrainae illustrantia*, Roma, 1954, Vol. II, 49-50) s evidentnou tendenciou latinizovať byzantskú tradíciu, zakázal starodávny obyčaj dávať sv. pričastie pri krste a myropomazaní u novorodencov: «Etsi apud Orientales perpetuo servata fuerit, et nunc etiam servetur consuetudo admittendi infantes, et pueros rationis expertes ad sacram Eucharistiam, quae semper fuit tanquam cibus, et potus spiritualis, quo in Christo renati, vitam hanc spiritualem alere, confortare, et conservare possunt; cum, tamen certum sit parvulos usu rationis carentes nulla necessitate obligari ad sacramentalem Eucharistiae communionem, siquidem in illa aetate amittere non poterunt gratiam acquisitam per lavacrum Baptismi; Sancta Synodus statuit ob reverentiam tanto Sacramento debitam, ut ii posthac ad sacram Communionem, si ea privari sine scandalo possint, non ante admittantur, quam ipsos diligenter examinatos, et instructos, eius aetatis, et discretionis esse comperitum fuerit, ut diiudicare possint Corpus Christi» (Zamojský synod, tit. III, §3) tiež: «Tanta Eucharistiae Sacramento veneratio debita est, ut infantis recens baptizati linguam Christi Sanguine intingendi consuetudinem antiquissimam, et hactenus in Ecclesia dumtaxat Orientali retentam, censeat Sancta Synodus, esse tollendam, dummodo id sine scandalo fieri possit» (Zamojský synod, tit. III, par. 1); Kedyysi i rímskokatolícka Cirkev udeľovala všetky tri tajomstvá novorodencom spolu. Dialo sa tak až do 12. storočia (porov. *Capitolari* Karola Veľkého, *Decretum Gratiani*, c. 131); Tridentský koncil sa ohľadom celej problematiky vyjadril takto: «Kto učí, že pričastie detí pred dosiahnutím veku rozumu je nevyhnutné pre spasenie, nech je exkomunikovaný» (DS 1734). Týmto sa však Tridentský koncil dogmaticky nevyjadril proti sv. pričastiu detí pri krste a myropomazaní, ale zareagoval iba na extrém tých, ktorí tvrdia, že Božia Eucharistia je tu

nevyhnutná pre spásu; Najnovšia *Inštrukcia* Kongregácie pre Východné Cirkvi z roku 1996 prikazuje obnoviť podávanie sv. pričastia novorodencom hneď po krste a myropomazaní v tých východných Cirkvách *sui iuris*, kde to zaniklo v posledných storočiach, teda i u nás na Slovensku! (viď poznámka č. 87). Píše okrem iného: «Il can. 697 del Codice dei Canonici delle Chiese Orientali prescrive che l'Eucaristia sia amministrata al più presto dopo il Battesimo e la Crismazione del santo Myron, secondo le norme della propria Chiesa *sui iuris*. Il can. 710 riprende l'argomento della partecipazione all'Eucaristia dei bambini neobattezzati, e raccomanda che nell'amministrazione di essa siano osservate le prescrizioni dei libri liturgici della propria Chiesa *sui iuris*. Questa legislazione, specifica delle Chiese orientali, necessita di alcune precisazioni. Per le ragioni già viste, le norme relative alla Comunione ai neofiti non si trovano nella legislazione di alcune Chiese orientali cattoliche, le quali hanno spesso rinviato la prima Comunione all'età scolare. Sarà pertanto compito delle autorità competenti adottare misure adatte per tornare alla prassi anteriore ed elaborare norme più conformi alla propria tradizione. Quanto poi alle prescrizioni dei libri liturgici al riguardo, occorre notare che, nella maggior parte dei casi, sia essi che quelli delle Chiese che conservano gli usi antichi, non contengono indicazioni in merito, visto che in genere il Rituale del Battesimo è stato concepito per gli adulti e successivamente usato per i fanciulli, nelle Chiese orientali senza introdurre alcuna modifica specifica. Tale materia viene invece abitualmente trattata nei manuali di pastorale sacramentale. Alcuni suggerimenti pretici si potranno desumere dalla prassi delle Chiese ortodosse. Infine, l'amministrazione della Divina Eucaristia ai bambini neofiti non è limitata al solo momento della celebrazione dell'Iniziazione. L'Eucaristia è il Pane di vita, e i bambini debbono nutrirsi costantemente, da allora in poi, per crescere spiritualmente. La modalità della loro partecipazione all'Eucaristia corrisponderà alla loro capacità: inizialmente sarà diversa da quella degli adulti, inevitabilmente meno cosciente e poco razionale, ma si svilupperà progressivamente, attraverso la grazia e la pedagogia del sacramento, per crescere 'fino allo stato di uomo perfetto, nella misura che conviene alla piena maturità di Cristo' (cfr Ef 4,13). Il sacramento è sempre un dono che opera efficacemente, in modo diverso come diversa è ogni persona. Celebrazioni speciali che corrispondono alle varie tappe della crescita umana possono forse essere di qualche utilità per la pedagogia della fede ed accompagnare specificamente l'indispensabile catechesi dei fanciulli e dei ragazzi, ma deve essere chiaro che l'iniziazione al Mistero di Cristo è totale fin dalla recezione dei tre primi sacramenti» (Congregazione per le Chiese Orientali, *Istruzione per l'applicazione delle prescrizioni liturgiche del Codice dei Canonici delle Chiese Orientali*, n. 51, Città del Vaticano, 1996, str. 44-45); Pre pochopenie celej situácie, prečo Západ prestal udeľovať Božiu Eucharistiu pri krste detí, je nevyhnutné vykresliť, aká situácia bola pred Tridentickým koncilom: Aspoň do 8. storočia sa i na Západe používal pri Službe Božej kvasený chlieb, podobne, ako je tomu dodnes na Východe. Hostie sa začali používať na Západe po prvýkrát, aj to ojedinele, až v 8. storočí (K. Bihlmeyer, H. Tuechle, *Storia della Chiesa*, II, Il Medioevo, Brescia, 1969, str. 138); Do 12. storočia sa aj u rímskokatolíkov podávala Božia Eucharistia veriacim pod obidvoma spôsobmi chleba i vína zároveň - novorodencom len pod spôsobom vína. Až v 12. storočí začal prevládať na Západe obyčaj podávať sv. pričastie len dospelým. V 11.-13. storočí, dokonca i rímskokatolícki rehoľníci neprijímali sv. pričastie častejšie ako 3-6 krát do roka. Dokonca často ani kňazi na Západe neslúžili do roka viac sv. omší ako štyri (tamtiež, str. 262); V 14. storočí nastal tak veľký úpadok v slúžení sv. omší na Západe, že synod v Ravenne roku 1314 (can. 13) predpisoval kňazom povinnosť slúžiť sv. omšu aspoň raz do roka a synod v Tarragone roku 1314 (can. 6) aspoň trikrát a synod v Toledu (r. 1314, can. 7) aspoň štyrikrát... (K. Bihlmeyer, H. Tuechle, *Storia della...*, III, L'epoca delle riforme, Brescia, 1988, str. 140); Že sa situácia ani neskôr nijako nezlepšovala, vidíme i na odstrašujúcom prípade uhorského ostrihomského arcibiskupa Mikuláša Oláha (1493-1568), ktorý počas 33 (!) rokov svojho kňazského, ba dokonca i biskupského úradu neodslúžil ani jednu sv. omšu

(!). Jezuitský časopis *Viera a život* o tom píše: «Hneď na začiatku skúmania jeho životných dejov (tj. Mikuláša Oláha) vychádza najavo niekoľko prekvapujúcich skutočností. Mikuláš Oláh do r. 1543, kedy bol menovaný záhrebským biskupom a či ešte neskôr, do roku 1548, kedy sa stal jágerským biskupom, po ostrihomskom arcibiskupovi druhým najdôležitejším hodnostárom katolíckej cirkvi v Uhorsku, nevystupoval a neuplatňoval sa ako klerik, ale ako vzdelač a diplomat. Bol síce kňazom, vysväteným roku 1518 v Päťkostolí na dvore tamojšieho biskupa Juraja Szatmáriho, ale do roku 1551 nikdy neslúžil sv. omšu a nevysluhoval sviatosti. A v roku 1551 mal v Bratislave primície len v očakávaní, že po smrti ostrihomského arcibiskupa Pavla z Vardy (+1549) bude navrhnutý na ostrihomský arcibiskupský stolec... Iný ostrihomský arcibiskup Ladislav Szalkai, ktorý zahynul v bitke pri Moháči, mal (tiež) primície len potom, čo sa roku 1524 stal ostrihomským arcibiskupom a aj bezprostredný následník Mikuláša Oláha Anton Vrančič slúžil prvú sv. omšu v roku 1571 pred uvedením do úradu...» (V. Jankovič, «Na 500. výročie narodenia Mikuláša Oláha, ostrihomského arcibiskupa (10. 1. 1493 - 14. 1. 1568)», *Viera a život*, Trnava, III/2 (1993) 168-169).

⁶ «Quando ai Sacramenti dell'iniziazione cristiana (Battesimo, Crismazione del Santo Myron, Eucaristia), il CEO ristabilisce la prassi antica della loro celebrazione prescrivendo la loro unità non solo nel loro intimo nesso teologico, ma anche nella loro celebrazione liturgica e amministrazione sia ai bambini sia agli adulti. Il battesimo e la crismazione formano un'unità inseparabile, anche se esprimono due aspetti successivi e differenti. Con il battesimo, viene restaurata nell'uomo quell'immagine di Dio deturpata con il peccato. Immediatamente dopo, ma inseparabilmente l'uomo viene 'sigillato' nello Spirito con l'unzione del Sacro Myron. La natura umana restaurata con il battesimo e segnata dallo Spirito, viene quanto prima deificata con la ricezione della Divina Eucaristia. Il c. 696, §1 stabilisce che, 'la crismazione del Santo Myron (confermazione) deve essere amministrata congiuntamente col battesimo, salvo il caso di vera necessità, in cui tuttavia si deve provvedere che sia amministrata al più presto'; il c. 697 prescrive che, 'l'iniziazione sacramentale al mistero della salvezza si completa con la ricezione della Divina Eucaristia; perciò la Divina Eucaristia sia amministrata al fedele cristiano al più presto, dopo il battesimo e la crismazione del Santo Myron, secondo la norma del diritto particolare della propria Chiesa *sui iuris*'. Di conseguenza, 'per tradizione delle Chiese orientali la crismazione del Santo Myron... è amministrata da un presbitero' (c. 694). In oriente, perciò, si mantiene l'unità temporale della celebrazione liturgica di questi tre Sacramenti per sottolineare così l'unità dell'opera dello Spirito Santo e la pienezza dell'incorporazione del fedele (bambino o adulto) al mistero di Cristo e alla vita della Chiesa» (D. Salachas, «Teologia e nomotecnica del CEO», *Periodica De Re Canonica*, LXXXII (1993) 516-518) — «Čo sa týka Tajomstiev kresťanskej inicializácie (Krst, Krizmácia Svätým Myrom, Eucharistia) CCĽO znovuobnovuje starodávnu prax ich celebrácie predpisujúc ich jednotu nielen v zmysle intímne teologickom, ale aj ich liturgickú celebráciu a poskytovanie spolu ako deťom, tak aj dospelým. Krst a myropomazanie tvoria neoddeliteľnú jednotu i keď vyjadrujú dva aspekty následne a rozdielne. Krstom sa v človeku reštauruje obraz Boží pošpinený hriechom. Ihneď potom, ale neoddeliteľne, človek je zapečatený Duchom pomazaním Sv. Myrom. Ľudská prirodzenosť reštaurovaná krstom s pečatou Ducha, je čím skôr zbožštená tým, že prijme Božiu Eucharistiu. Can. 696 §1 stanovuje, že 'pomazanie Sv. Myrom (myropomazanie) sa musí vysluhovať spolu s krstom, výnimkou je prípad skutočne nevyhnutný, kedy sa má vyslúžiť čím skôr'; can. 697 predpisuje 'sviatostná inicializácia tajomstvu spásy sa kompletizuje prijatím Božej Eucharistie, preto Božia Eucharistia sa má dať veriacemu čím skôr po krste a pomazaní Sv. Myrom, podľa noriem partikolárneho práva patričnej Cirkvi *sui iuris*'. Následne, 'podľa tradície východných Cirkví pomazanie Sv. Myrom... sa uskutočňuje prostredníctvom kňaza' (can. 694). Na východe sa preto dodržiava časová jednotnosť liturgickej celebrácie týchto troch Sviatostí pre podčiarknutie jednoty činnosti Svätého Ducha a plnosti vtelenia veriaceho (dieťaťa či dospelého) do tajomstva Christa

a života Cirkvi».

⁷ Obrad ponárania a vynárania z vody pri krste je v praxi sv. Cirkvi už od apoštolských čias (*Didaché*, VII). Na Západe sa to praktizovalo až do 15. storočia. Na Východe sa to praktizuje dodnes. Ešte v roku 1321 sa na Západe predpisuje ponáranie pri krste, v roku 1487 sa už doporučuje polievanie a v roku 1580 sa obrad ponárania v tichosti ruší (A. Furioli, «Il Battesimo, significativo e storia», *Euntes Docete*, XXXVIII, Roma, str. 319); Skutočne, ešte sv. Albert Veľký i sv. Tomáš Akvinský definujú obrad ponárania pri krste ako «*usus communior et laudabilior*» (K. Bihlmeyer, H. Tuechle, *Storia della...*, II, str. 346-347); Obrad trojnásobného ponárania pri krste sa medzi gréckokatolíckmi na území Slovenska v posledných stročiach z rozličných dôvodov stratil. Najnovšia *Inštrukcia Kongregácie pre Východné Cirkvi* z roku 1996 však prikazuje tento obrad obnoviť: «Le autorità competenti delle diverse Chiese *sui iuris* avranno cura di emanare direttive opportune affinché siano evitate modifiche o abbreviazioni lesive o meno espressive del significato dei vari momenti che costituiscono il rito: quello preparatorio degli esorcismi e della rinunzia a Satana, della benedizione dell'acqua e dell'olio, delle unzioni prebattesimali, e quello conclusivo della vestizione postbattesimale. Molti libri liturgici prevedono l'amministrazione abituale del Battesimo tramite il rito della triplice immersione. Si tratta di un'usanza significativa ed altamente espressiva, conservata a lungo nelle tradizioni delle Chiese orientali, tuttora presente ed ora incoraggiata nella Chiesa occidentale, ma troppo spesso abbandonata per semplici motivi di comodità. Le autorità competenti cercheranno pertanto i modi di ripristinarlo, con prudenza ma anche con impegno» (Congregazione per le Chiese Orientali, *Istruzione per l'applicazione...*, n. 48, str. 42-43).

⁸ Tajomstvo krstu vtlača krstenej osobe večný, neodvolateľný charakter, nezmazateľnú pečať, že Boh Otec raz a navždy prijal dotýčaného za svoje dieťa. Tento znak vtlačený do duše nezanikne ani na tomto ani na druhom svete.

⁹ «Ak sme však dietkami, sme aj dedičmi, a to dedičmi Božími a spoludedičmi Christovými» (Rim 8,17); «Už nie si teda sluha, ale syn; a keď si syn, z milosti Božej si aj dedič» (Gal 4,7).

¹⁰ «Isus im povedal: 'Veru, veru hovorím vám... otrok neostáva naveky v dome, syn však ostáva v dome naveky...'» (Jn 8,35).

¹¹ «... po krste, ktorý hlásal Ján... pomazal Boh Isusa Nazaretského Duchom Svätým...» (Sk 10,37-38).

¹² Pápež Pavol VI. hovorí: «Krstom znovuzrodení vo sviatosti birmovania dostávajú nevýslovný Dar, samého Svätého Ducha, ktorý ich obohacuje zvláštnou silou (II. Vat. koncil, LG 11)», (Pavol VI., Apoštolská konštitúcia: *Divinae consortium naturae*, 1971); Dokument miešanej katolícko-pravoslávnej komisie v Bari (Taliano) z 9.-16. 6. 1987 "definuje" krst a myropomazanie takto: «Krst vo vode a v Duchu je zúčastnením sa smrti a vzkriesenia Christa, je novým narodením sa prostredníctvom milosti. Myropomazanie je osobným darom Ducha krstnému», (*Viera, sviatosti a jednota Cirkvi*, II, 37).

¹³ «Birmovanie, podobne ako krst vtíska do kresťanovej duše duchovné znamenie, nezmazateľný charakter; preto sa táto sviatosť môže prijať len raz v živote», (KKC, č. 1317).

¹⁴ Sv. apoštol Ján v Apokalypse hovorí, že Isus Christos nás «urobil Kráľovstvom a kňazmi Boha» (Zj 1,6); a ďalej o služobníkoch Božích hovorí, že «kralovať budú na veky vekov» (Zj 22,5).

¹⁵ «... ak s ním (tj. s Christom) znášame utrpenie, s ním (s Christom) budeme aj kralovať» (2Tim 2,12).

¹⁶ Porov. gr. *χριστός pomazaný* (И.Х. Дворецкий, *Древнегреческо-русский словарь*, II, Москва, 1958, стр. 1786), stsl. *Христосъ Christos, Pomazaný*; Nový *Katechizmus katolíckej Cirkvi* konštatuje, že pomazanie sv. myrom pri myropomazaní «vysvetľuje

meno 'kresťan', ktoré znamená 'pomazaný' a pochádza od mena samého Christa, ktorého 'Boh pomazal Svätým Duchom' (Sk 10,38)» (č. 1289); Porov. tiež Sk 11,26: «V Antiochii učeníkov prvý raz nazvali kresťanmi» (χρηματίσαι τε πρώτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανοίς); Podľa sv. Cyrila Jeruzalemského (+378) kresťan po myropomazaní je to isté čo Christos, kresťania sa podľa neho správne nazývajú po grécky χριστοὶ teda pomazaní-christovia (Sv. Cyril Jeruzalemský, *Mystagógické katechese*, 3,1, Velehrad, 1997, str. 45);

V byzantskej tradícii sa na lýtijné sviatky počas celého liturgického roku na pamiatku okamihu, kedy sme sa stali «kresťanmi», tj. na pamiatku myropomazania, myruje: «Výraz «myrovanie» pochádza z gréckeho slova *μύρον*, čo znamená *myro, olej, blahovonná masť*. Myrovanie je starodávnym obyčajom mazať veriacich týmto olejom. Robí sa to predovšetkým na veľké a veľmi významné sviatky roka. Už od najstarších čias takýmto sviatkom predchádzalo celonočné bdenie. To znamená, že v predvečer veľkého sviatku sa zišlo celé cirkevné spoločenstvo do cerkvi, kde sa sviatočným spôsobom slávila Veľká večiera s Lítijou a po nej hneď nasledovala sviatočná Utieraň, ktorá trvala až do samotného svitania. Pred veľkými sviatkami sa teda modlilo a spievalo prakticky celú noc. Keďže to bolo značne vyčerpávajúce, dávalo sa ľuďom i malé občerstvenie. V prvotnej Cirkvi sa totiž počas bohoslužieb vôbec nesedelo (v cerkvách sa dokonca nenachádzali ani lavice), ba často sa Lítija odbovovala spolu s nočnou procesiou, kedy sa navštevovali aj iné posvätné miesta, kaplnky v okolí, ktoré mali nejaký súvis so sviatkom.

Na Lítii (od gréckeho *λίτή* *modlitba, prosba*) na konci Večierne sa pri týchto slávnostných príležitostiach preto blahoslovil chlieb, olej, víno a zmo (určené na siatie). Išlo o symbolické pohostenie dlho za modliaceho ľudu. Podobne, ako Isus Christos, ktorému prišlo líto zástupov dlho zotrúvajúcih pri ňom na modlitbe a pri počúvaní Slova Božieho, poblahoslovil päť chlebov a nakŕmil nimi modliace sa spoločenstvo, aj na Lítii sa blahosloví päť chlebov. Tieto chleby, porezané na malé kúsky sa spolu s poblahosloveným olejom a vínom rozdávali modliacim sa, aby sa nimi posilnili všetci účastníci celonočného bdenia. Robilo sa to jednak preto, aby vydržali v modlitbe až do rána, jednak preto, aby sa tí, čo s vierou požili tieto poblahoslovené dary, uzdravili z rozličných chorôb a neduhov. Najdôležitejšie však bolo samotné mazanie posvätným olejom na čele (myrovanie).

Sv. Hieronym (+420) dosvedčuje, že mnoho ľudí uštipnutých jedovatým hadom prichádzalo k nemu a ozdraveli, len čo sa ich dotkol posvätným olejom (porov. *Život sv. Hieronyma*, kap. 32). Niektorí svätí (napr. sv. Sába, sv. Níl...) užívali k tomuto účelu aj olej z lúčok horiacich nepretržite v cirkvi pred ikonami. O takej praxi sv. Cirkvi svedčí aj špeciálna modlitba na pomazanie chorého «svätým olejom z lampy» (porov. Goar, *Euchologion*, 678). O takejto praxi sa zmieňuje i najväčší kazateľ sv. Cirkvi sv. Ján Zlatoústý: «... Mnohí z tých, ktorí boli s vierou pomazaní (týmto) olejom sa vyliečili zo svojich nemocí...» (32. *Homília na Mt. 9*).

Myrovanie veriacich na veľké sviatky v roku má však ešte i iný hlboký dôvod. Zo Svätého Písma sa dozvedáme, že už od nepamäti sa vzácnymi blahovonnými olejmi pomazovali proroci a kráľi. Pomazovanie teda bolo, a aj dodnes zostalo znakom vyvolenej osoby. Len určité, zvlášť vybrané osoby, ktoré boli vyvolené k zvlášť veľkým a dôležitým úkolom, sa pomazovali olejom. Keď je teda pomazovanie ozajstnou výsadou kráľov, o čo viac to musí platiť o Spasiteľovi sveta, ktorý je, ako hovorí Sväté Písmo, «Kráľom kráľov a Hospod' hospodinov» (Zj 17,14; 19,16). Preto i Jednorodný Syn Boží, Isus Christos bol pomazaný Bohom-Duchom Svätým (Zj 1,9; Sk 10,38), na čo priamo ukazuje koniec koncov i jeho meno «Christos»... A tu už prichádzame k samotnej podstate myrovania - pomazovania na čelo:

My, ktorí sme sa sv. krstom skrze vykupiteľskú smrť a zmŕtvychvstanie Isusa Christa stali novozákonným vyvoleným národom, ktorí sme sa stali Božími deťmi a sv. príchádzame sa dokonca stávame priamymi účastníkmi a plnoprávnymi členmi Kráľovstva Božieho,

sme, ako hovorí sv. Pavol, takto «Boží dedičia a Christovi spoludedičia» (Rim 8,17), spolu s ním budeme sedieť na Jeho tróne (Zj 3,21), spolu s Ním budeme i kralovať (Zj 1,6). Svoje kráľovské pomazanie ako večnú a nezmazateľnú pečať živého Boha sme dostali raz a navždy pri sv. krste v tajomstve myropomazania (pozor (!) nie myrovania, ale myropomazania), vtedy sme boli totiž pomazaní nielen svätým olejom, ale tak isto ako i Isus Christos, Svätým Duchom.

Preto, ako Christovi spoludedičia Kráľovstva Božieho, nosíme jeho meno, tj. nazývame sa «pomazanými», tj. «christijanmi = kresťanmi» (staroslovansky *христіане*), podobne ako náš Spasiteľ Isus Christos (staroslovansky *Христосъ*, tj. Pomazaný) (KKC, č. 1289).

Toto kráľovské pomazanie Svätým Duchom (olejom-myrom, tzv. myropomazanie), ktoré sme prijali ihneď po krste, dáva človeku nezmazateľnú večnú **pečať živého Boha**, a preto ho možno prijať len raz v živote. Pripomíname si ho však každoročne viackrát - a to práve myrovaním. Olej používaný pri myropomazaní nie je ten istý ako pri myrovaní. Takto, pri myrovaní - navonok vyjadrujeme a obnovujeme svoju vôľu byť ozaj «pomazanými», tj. skutočnými «christijanmi», nad ktorými drží ochrannú ruku sám Hospod' Boh - Otec nebeský.

Význam myropomazania a na veľké sviatky udeľovaného myrovania nám prízvukuje i apokalyptické proroctvo o konci sveta: Sv. apoštol Ján, opisujúc hrôzostrašné udalosti konca sveta hovorí o Božej ochrane pomazaných členov Cirkvi, tj. kresťanov toto: «... videl som, ako nastalo veľké zemetrasenie. Slnce sčernelo ako srsténé kajúčne rucho a mesiac bol celý ako krv. Hviezdy nebeské padali na zem, ako keď figovník, zmietaný veľkou povichricou, striasa svoje nedozreté ovocie. Nebesá sa stiahli, ako keď sa zvitok zvinuje, a všetky hory a všetky ostrovy sa pohli z miesta. Králi zeme, veľmoži a vojvodcovia, boháči a mocní, všetci otroci a slobodní poskrývali sa do jaskýň a do horských rozsádlín a volali horám a bralám: 'Padnite na nás a skryte nás pred tvárou Toho, ktorý sedí na tróne, a pred hnevom Baránka, lebo prišiel veľký deň ich hnevu. Ktože tu obstojí?' - ... a uzrel som od východu slnka prichádzať iného anjela, ktorý mal **pečať živého Boha**. Mohutným hlasom zvolal na štyroch anjelov (tj. diablov), ktorým bolo dané škodiť zemi a moru. - ... neškodte zemi ani moru ani stromu, kým nepoznačíme na čelách služobníkov Boha nášho... a počul som aj počet poznačených stoštyridsaťštyri tisíc... » (Zj 6,12-7,4). Na tomto mieste je potrebné podotknúť i ten fakt, že číslo «144.000» je symbolické biblické číslo: 12x12x1.000, dvojité dvanásťka vyjadruje starozákonnú i novozákonnú jednotu veľkého počtu (1.000 = veľký počet) všetkých «pomazaných», teda «kresťanov» so svojim Spasiteľom a vodcom Isusom Christom.

Práve pre tento dôvod kňaz pri myrovaní, keď na čele označuje služobníkov Hospoda Boha, oslovuje každého zvlášť slovami: «Christos posredi nas» (Christos je uprostred nás), na ktoré odpovedáme: «Jest i budet» (Je aj bude)... V čase Velikodňa a Roždestva sa namiesto hore uvedeného «rozhovoru» používa pozdrav: «Christos voskrese - Vo istinu voskrese», či «Christos raždajetsja - Slavite jeho.» (G.A. Timkovič, «Prečo sa v cirkvi na sviatky myruje», *Blahovistnik*, Prešov, 2 (1997) 39-41).

¹⁷ Vo východných Cirkvách sa môže **platne** stať krstným otcom alebo krstnou mamou jedine «kresťan v plnom slova zmysle», tj. človek so všetkými tromi inicializačnými tajnami (krst, myropomazanie a Božia Eucharistia) (vid can. 685 §1 1° CCEO). Ak sa jedná o veriaceho latinskej Cirkvi *sui iuris*, ktorý chce byť krstným otcom alebo krstnou mamou, hore uvedené sa vyžaduje **len pre dovoľenosť** (can. 874 §1 3° CIC).

¹⁸ «Ὅτι δεῖ τοὺς φωτισμένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίσθαι χρίσματι ἐπορωρίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ» (В.Н. Бенешевич, *Древнеславянская кормчая XIV титуловъ безъ толкованій*, Санктпетербургъ, 1906, стр. 276) — «Je nevyhnutné, aby tí, ktorí boli pokrstení, po krste boli mazaaní (v myropomazaní) nebeskou masťou a stali sa účastníkmi Kráľovstva Christovho».

¹⁹ «Neboj sa, ty maličké stádo, lebo sa zapáčilo vášmu Otcovi dať vám Kráľovstvo!»

(Lk 12,32); «Kráľovstvo Božie nepríde spozorovateľne. Ani nepovedia: 'Hľa, tu je!' — alebo: 'Tamto je!' — lebo Kráľovstvo Božie je vo vás» (Lk 17,20-21).

²⁰ «Kto je moje Telo a pije moju Krv, ostáva vo mne a ja v ňom» (Jn 6,57).

²¹ «Toho, kto zvíťazí, posadím vedľa seba na mojom tróne, ako som aj ja zvíťazil a zasadol som s mojím Otcom na jeho tróne» (Zj 3,21).

²² «A urobil si ich nášmu Bohu Kráľovstvom a kňazmi a budú kraľovať na zemi...» (Zj 5,10); «Nad tými druhá smrť (= peklo) nemá moci, ale budú kňazmi Boha a (jeho) Pomazaného (= Christa) a budú s ním kraľovať tisíc rokov (= symbolická dĺžka putovania sv. Cirkvi na zemi)» (Zj 20,6).

²³ Porov. D. Salachas, *L'iniziazione cristiana nei Codici orientale e latino*, Bologna-Roma, 1992, str. 106.

²⁴ Pavol VI., Apoštolská konštitúcia: *Divinae consortium naturae*, 1971.

²⁵ Ján Pavol II., Apoštolská posynodálna exhortácia: *Reconciliatio et poenitentia* z roku 1984, č. 27.

²⁶ «... prijali ste Ducha synovstva, v ktorom voláme Abba! Otče!...» (Rim 8,15); «A keďže ste synovia (Boží), zoslal nám Boh do srdca Ducha svojho Syna, volajúceho: Abba! Otče!» (Gal 4,6).

²⁷ «Na Východe sa udeľuje táto sviatosť hneď po krste a nasleduje účasť na Eucharistii; táto tradícia podčiarkuje jednotu troch sviatostí uvedenia (inicializácie) do kresťanského života...» (KKC, č. 1318); K slovám KKC uvedme i prehlásenie sekretára Kongregácie pre Východné Cirkvi archiepiskopa Mons. M. Marusyna: «... sono distinti l'uno dall'altro, ma in Oriente sin dai tempi più antichi essi vengono amministrati insieme, sia agli adulti - cioè ai catechumeni - che ai bambini. Ai bambini la SS.ma Eucaristia viene amministrata in genere sotto la sola specie del vino. L'Unzione con il S. Myron infonde nell'battezzato la grazia dello Spirito Santo, per confortarlo nella vita. È questo il motivo principale per l'immediato conferimento di questo sacramento a un battezzato. Si notano subito le due mentalità: orientale e occidentale. Secondo l'Oriente cristiano infatti non si deve rimandare l'amministrazione del S. Myron all'età della ragione, ma si deve conferirlo con il Battesimo. In caso di necessità, quando battezza il diacono o un semplice fedele, il sacerdote deve amministrare il S. Myron quanto prima. Per un orientale non sarebbe neanche lecito dare la SS.ma Eucaristia a un uomo soltanto battezzato. Questo principio viene osservato almeno presso i Bizantini, avendo gli altri riti orientali in parte abbandonato una tale prassi» (M. Marusyn, «L'unzione con Santo Myron», *Nuntia*, 2 (1976) 13) — «... (tajomstvá inicializácie) sú rozdielne, ale na Východe sa už od najdávnejších čias vysluhujú spolu, a to ako dospelým, tak i deťom. Deťom sa Božia Eucharistia udeľuje obvyčajne pod jedným spôsobom vína. Pomazanie Sv. Myrom udeľuje krstnému blahodať-milosť Svätého Ducha, aby ho upevnila v živote. To je práve hlavný dôvod, prečo sa myropomazanie udeľuje krtencovi ihneď (tj. bezprostredne po krste). Existujú dve mentality: východná a západná. Podľa kresťanského Východu, sa skutočne nesmie odkladať vysluženie tajomstva Sv. Myra na vek užívania rozumu, ale sa musí vyslužiť ihneď po krste. V prípade nevyhnutnosti, keď krtí diakon alebo jednoduchý veriaci, kňaz musí vyslužiť krtencovi myropomazanie čím skôr. Pre orientála nebolo by ani dovolené (legálne) dať Presvätú Eucharistiú človekovi, ktorý by bol len pokrstený (tj. ktorý by nebol myropomazaný). Tento princíp sa zachováva aspoň u Byzantíncov, zatiaľ čo iné východné obrady čiastočne upustili od tejto praxe».

²⁸ Zostáva faktom, že v obradoch sv. krstu, ako i v modlitbách samotného posväcovania myra vo Veľký štvrtok, sa tajomstvo myropomazania nezviazuje priamo so zostúpením Svätého Ducha na apoštolov v deň Päťdesiatnice, ale s jeho zostúpením na Isusa Christa pri jeho krste v rieke Jordán, od ktorého medzi iným, podľa samotných modlitieb posvätenia myra, závisí i «pomazanie» apoštolov. Simeon Solúnsky (+1429) v 11. hlavě

(verš 21 a ďalšie) hovorí, že Isus Christos sám ustanovil myropomazanie v Jordáne: «Spasiteľ prijal pomazanie alebo Boží olej a myro v samotnom krste, keď zostúpil na neho Svätý Duch v podobe holuba» (M. Арранц, *Исторические заметки о чинопоследованиях таинств по рукописям Греческого Евхология*, Рим, 1993, стр. 61).

²⁹ V minulosti sa sv. myro uchovávalo v hrudi pozláteného holuba, ktorý visel v *svjati-lišči* nad sv. prestolom.

³⁰ Kým vo východných Cirkvách sa tri tajomstvá inicializácie (zrodu) kresťana udeľujú stále spolu, bez ohľadu na vek krstenca, v latinskej Cirkvi a u niektorých zlatinizovaných gréckokatolíkov (u nás od r. 1727) sa tento prastarý obyčaj dodržiava už len pri krste dospelých. KKC o tom hovorí toto: «Dnes teda vo všetkých latinských a východných obradoch začína uvedenie dospelých do kresťanského života ich vstupom do katechumenátu a vrcholí v spoločnom slávení troch sviatostí: krstu, birmovania a Eucharistie. Vo východných Cirkvách začína uvedenie detí do kresťanského života krstom, po ktorom ihneď nasleduje birmovanie a Eucharistia, zatiaľ čo v rímskom obrade pokračuje niekoľko rokov katechéza, aby sa pozdejšie uzavrelo birmovaním a Eucharistiou, vyvrcholením ich uvedenie do kresťanského života» (č. 1233).

³¹ Aj za predpokladu, že slová uvedené v hranatých zátvorkách, by boli neskoršou vsúvkou, význam citátu zostáva nezmenený. Aj táto prípadná vsúvka totiž len upresňuje stanovisko Otcov Cirkvi ako treba vec z trocha tajomstvami zrodu kresťana správne chápať.

³² Božia Eucharistia sa na Západe podávala novonarodeným deťom hneď po krste a myropomazaní minimálne až do 12. storočia. Dokazuje nám to okrem iného i *Ordo officiorum ecclesiae Lateranensis* (z pol. 12. storočia), ktoré vtedy platilo v Lateránskej bazilike v Ríme, - to okrem iného hovorí, že novonarodeným deťom po krste a myropomazaní sa dáva i sv. pričastie a to tak, že sa prst (malíčok) kňaza či diakona ponorí do posväteného vína (Krví Isusa Christa) a do úst dieťaťa sa kvapne jedna kvapôčka. V odpovedi pápeža Pasquala II. (1099-1118) episkopovi Turgotovi zo Škótska *Postulasti a nobis* z 18. júla 1112-1114 na otázku okrem iných «de eucharistia infantibus danda» rozlišuje medzi sv. pričastím, ktoré sa dáva, tým, ktorí sú «capaces», teda schopní ho prijať pod obidvoma spôsobmi a tými, ktorí sú «non capaces», teda maličké deti, ktorým sa sv. pričastie dávalo len pod spôsobom vína: «Corpus et sanguinem Domini Romana ecclesia ex antiquo tempore capacibus tribuit. Non capaces solius sanguinis infusione reficere consuevit» (porov. R. Sommerville, *Scotia pontificia. Papal Letters to Scotland before the Pontificate of Innocent III*, Oxford, 1982, 21, č. 3); Tiež v liste Ponciovi, ktorý bol abbasom v Clun, pápež Pasqual II. píše, že sv. pričastie sa má dávať len pod spôsobom vína deťom a chorým «qui panem absorbere non possunt» (Ep. 525, PL 163:442); Túto celú poznámku sme prebrali z článku M. Maccarone «L'unità del battesimo e della cresima nelle testimonianze della liturgia romana dal II al XVI secolo» *Lateranum*, Roma, 1 (1986) 110. Hore uvedené nám dokazuje dôležitú skutočnosť, že ešte v polovici 12. storočia i v samotnom Ríme bola zachovaná jednota troch iniciačných tajomstiev i u detí do 7 rokov.

³³ Proti tejto dvetisíc rokov starej praxi vo sv. Cirkvi niektorí kladú námietku, že môže dôjsť k zneucteniu Božej Eucharistie (Krví), ak dôjde k jej “vyplŕvnutiu” z úst novorodenca. Tu treba upozorniť na dve nasledovné skutočnosti: 1.) novorodenec úmyselne nikdy neplŕva, ale ako prax dokazuje, veľmi dobre spožije kvapku podanú na jazýček; 2.) pri náhodnom, dodatočnom vytečení slín novorodenca (pri plači a pod.) nehrozí nijaké nebezpečenstvo zneuctenia, pretože, ako cirkevní Otcovia a sv. Cirkev učí, Presväta Krv je Krvou Christovou, len dotiaľ, kým sú zachované spôsoby, t.j. víno je vínom. Pri zriadení jednej kvapky vína s jednou kvapkou vody alebo sliny (pomer zriadenia 1:1) prestávajú spôsoby vína a teda už tam nemôže byť ani reči o Krví Christovej. A v praxi pri “vytečení slín” je tých kvapôk slín stále nepomerne viac ako jedna. Nakoniec ešte treba pripomenúť, že je samozrejmé, že pri podávaní sv. pričastia novorodencovi musí

asistovať krstná mama alebo niekto z prítomných tak, že jednou rukou pridrží rúčky dieťaťa a druhou mu pootvorí ústička, ostatné urobí už kňaz sám. Takáto prax podávať sv. pričastie ihneď pri krste je dodnes zachovaná vo všetkých východných tradíciách, včítane byzantskej. *Prvé sv. pričastie* je teda stále pri krste. Keď deti dosiahnu plné užívanie svojho rozumu (7 a viac rokov - can. 909 §2 CCEO), po patričnej a dostatočnej katechéze pristúpia nie k prvému, ale k *slávnostnému sv. pričastiu*. Najnovší *Kódex* platný pre našu východnú byzantskú Cirkev, CCEO výslovne upozorňuje, že sv. pričastie sa má podávať po krste a myropomazaní «**čím skôr**»: «Initiatio sacramentalis in mysterium salutis susceptione Divinae Eucharistiae perficitur, ideoque Divina Eucharistia post baptismum et chrismationem sancti myri christifidei ministretur **quam primum** secundum normam iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris» (can. 697 CCEO) - a *Inštrukcia* Kongregácie pre Vychodné Cirkvi z roku 1996 to prikazuje už explicitne (Congregazione per le Chiese Orientali, *Istruzione...*, 51, str. 44-45 - viď text v pozn. č. 5).

³⁴ J.V. Timkovič, «Pomazanie chorých», *Krásnobrodský zborník*, Prešov, I (1996) 49.

³⁵ G. Ferrari, «Il Sacramento della Cresima nella Teologia Bizantina», *Oriente cristiano*, Palermo, V/1 (1965) 20.

³⁶ Starodávny obrad udeľovať myropomazanie ihneď po krste sa symbolicky zachoval i v latinskej Cirkvi, lebo je pozoruhodné, že v latinskej Cirkvi rímskokatolícky kňaz tiež pomazuje novopokrstených (aj deti) ihneď po krste sv. myrom (sv. chrismou) a potom druhýkrát o niekoľko rokov neskôr rímskokatolícky biskup tým istým sv. myrom (sv. chrismou) ich pomazuje pri konfirmácii-birmovke (М. Арранц, *Исторические...*, Рим, 1993, стр. 61). Zdá sa teda, že rímskokatolícka Cirkev i keď posunula udeľovanie tajomstva myropomazania až na neskorší vek, predsa sa neodvážila porušiť tradíciu prvého tisícročia a neprestáva mazať sv. myrom krstencov ihneď po sv. krste i keď sa nejedná o vysluženie sviatosti konfirmácie.

³⁷ Tertulían ešte v čase, keď sa tieto tajomstvá i na Západe udeľovali vždy spolu povedal: «My nedostávame vo vode Svätého Ducha, ale očistení vo vode sa stávame schopnými prijať Svätého Ducha» (*De Baptismo*, VI), či na inom mieste: «Raz, keď sme vyšli očistení po krste, sme pomazovaní posväteným olejom, podľa starodávneho obyčaja» (*De Baptismo*, VII).

³⁸ *Epist. ad Januarium*, 70; PL III,1078.

³⁹ *Catechesi batesimali*, 3, 581; PG XXXIII,1089.

⁴⁰ Pozri jeho list Decensovi; PL XX,55.

⁴¹ «Pervenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse quod presbyteros chrismate tangere eos qui baptizati sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum usum veterem ecclesiae nostrae fecimus; sed si omnino hac de re aliqui constistantur, ubi episcopi desunt, ut presbyteri et in frontibus baptizatos chrismate tangere debeant, concedimus» (*Ep. XXVI ad Januarium*, PL LXXVII, 696). Táto poznámka bola prevzatá od: C. Fabris, *Il presbitero ministro della cresima?*, Padova, 1997, str. 28.

⁴² Text kánona pozri v poznámke č. 18.

⁴³ «Statutum vero... chrismare... presbyterum absente episcopo, praesente vero, si ab ipso fuerit praeceptum» (H. Denzinger - P. Hünermann, *Enchiridion symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, Bologna, 1995, 187).

⁴⁴ «Nullum ministrorum, qui baptizandi recepit officium, sine chrismate usquam debere progredi, quia inter nos placuit semel chrismare. De eo autem qui in baptismate quacumque necessitate faciente non chrismatus fuerit, in confirmatione sacerdos commonebitur... Non ut praejudicans quidquam, sed ut non necessaria habeatur repetita chrismatio» (J.D. Mansi, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, VI, 435).

⁴⁵ «In Ecclesia quoque in qua ordinatus fuerit, consacrandi virginem sicut confirmandi neophitum, ius habebit» (J.D. Mansi, *Sacrorum...*, V, 1093).

⁴⁶ «Christiatio sancti myri ministrari debet coniunctim cum baptismo, salvo casu verae necessitatis, in quo tamen curandum est, ut quam primum ministretur».

⁴⁷ G. Ferrari, «Il Sacramento della...», str. 23.

⁴⁸ Dokument sa nazýva: «Viera, tajomstvá a jednota Cirkvi» a bol uverejnený v D. Salachas, *Il dialogo teologico ufficiale tra la chiesa cattolico-romana e la chiesa ortodossa, la quarta assemblea plenaria di Bari 1986-1987*, Quaderni di Odigos, Bari, 1988, str. 91-99; Okrem toho i po ukrajinsky: «51. Мало того, у деяких латинських Церквах із пасторального огляду (напр., щоб краще підготувати тих, хто на порозі юнацького віку має прийняти миропомазання), поступово поширився звичай допущення до першої Євхаристії охрещених, котрі ще не отримали миропомазання; однак дисциплінарні настанови щодо традиційного порядку таїнств християнської ініціації ніколи не були скасовані. Ця інверсія викликає зрозуміли закиди та застереження як у православних, так і в римо-католиків, кличе до поглибленого богословського і пасторального вивчення оскільки душпастирська практика ніколи не має забувати про сенс первісної традиції та про її доктринальну значимість. У цьому місці нарешті потрібно пригадати, що в латинській Церкві після хрещення, уділеного у свідомому віці, звичайно відразу ж наступає миропомазання й участь у Євхаристії», «Документ змішаної комісії: Віра, таїнства і єдність Церкві», *Сопричастя*, Ужгород, 3-4 (1996) 93-104.

⁴⁹ «Can. 3. Si quis dixerit, sanctae confirmationis ordinarium ministrum non esse solum episcopum, sed quemvis simplicem sacerdotem; anathema sit» (DS 1630); II. Vatikánsky koncil vo svojej dogmatickej konštitúcii *Lumen gentium* tiež hovorí, že episkopi sú «ministri originarii confirmationis» (LG 26); Po II. Vatikánskom koncile túto pravdu opakuje i nový *Katechizmus katolíckej Cirkvi* (č. 1312).

⁵⁰ V prvom tisícročí i na Západe kňazi myropomazovali novokrstencov. Napr. na ostrove Sardínia, či v Španielsku a v Galii. Dokazuje nám to napr. 20. kánon prvého miestneho synodu v Tolede z roku 400 (viď poznámka č. 43), potvrdený i na synode v Brage roku 572 a v Barcelone roku 599 (M. Maccarone, «L'unità...», 96); Dokazuje nám to tiež miestny synod v Orange (Gallia) (viď pozn. č. 44) a miestny synod v Riez (pozn. č. 45).

⁵¹ ККС, ч. 1290.

⁵² Ide len o prax. Sv. Cirkev však nikdy nevydala žiaden oficiálny dokument o prehodení poradia týchto tajomstiev: Božej Eucharistie a myropomazania. Východ nemôže pochopiť, čo znamená prehodenie Božej Eucharistie (ktorou kulminuje zbožštenie človeka) pred myropomazanie, kedy sa udeľuje Dar Sv. Ducha... problém je stále otvorený, je to teologický problém... Stanovenie vyššieho veku pre birmovancov nie je dogmatického, ale právneho charakteru. Práve pre tento dôvod oficiálny *Caerimoniale episcoporum*, vyhlásený v septembri 1984, sledujúc pasterálne direktívy II. Vatikánskeho koncilu nehovorí vôbec nič oľhľadom veku myropomazovaných a určenie veku ponecháva biskupským konferenciám v jednotlivých krajinách (*Caerimoniale episcoporum*, editio typica, Città del Vaticano, 1984, De confirmatione, 125); *Codex Iuris Canonici* (CIC) v kánone 891 hovorí o veku, kedy dieťa je už schopné samo rozhodovať. Tento vek v latinskej Cirkvi presne stanovuje miestna biskupská konferencia. Napr. talianska biskupská konferencia stanovila 23. decembra 1982 tento vek na 12 rokov, (*Enchiridion CEI*, III, str. 915, číslo 1596).

⁵³ Niektorí sa pokúšajú odôvodniť prehodenie birmovania v latinskej praxi až za prvé sv. prijímanie pasterálnymi dôvodmi (viď pozn. č. 48), že totiž takýmto štýlom vraj môžu deti dostať katechetickú náuku až dvakrát v živote (pred prvým sv. prijímaním a

pred birmovkou). V dnešnej dobe však i toto tzv. pastorálne odôvodnenie často zlyháva, pretože odloženie birmovania na pozdejší vek (cca 15 rokov) dnes spôsobuje, že veľmi vysoké a vôbec nie zanedbateľné percento z pokrstených birmovku nedostane nikdy v živote.

⁵⁴ «Disciplina de ministro s. chrismatis inde ab antiquissimis temporibus apud orientales vigens plene instauretur. Idcirco presbyteri hoc sacramentum conferre valent, adhibito chrismate a patriarcha vel episcopo benedicto. Presbyteri omnes orientales hoc sacramentum, sive una cum baptismo sive separatim, valide conferre possunt omnibus fidelibus cuiusvis ritus, latino haud excluso, servatis ad liceitatem praescriptis iuris tum communis tum particularis» (II. Vatikánsky koncil, *Orientalium ecclesiarum*, 13-14).

⁵⁵ «Ex Ecclesiarum orientalium traditione chrismatio sancti myri sive coniunctim cum baptismo sive separatim ministratur a presbytero»; Tento kánon sa opiera o II. Vatikánsky koncil, *Orientalium ecclesiarum*, 13-14.

⁵⁶ O tom, že gréckokatolícky kňaz vysluhuje myropomazanie i mimo krstu s absolútnou samozrejmosťou, píše i náš rusínsky liturgista A. Mikita: «Если дитя греческаго оврада крещено было священникомъ латинскаго оврада, то Іерей облеченъ въ епитрахиль и фелонъ, придетъ къ тетраподъ, на которомъ положенъ крестъ, Евангеліе и гораша свѣщи, и тѣмъ выслѣжитъ св. Мвропомазаніе...» (А. Микита, *Рѣководство въ Церковный Типиконъ, Унгварь*, 1901, str. 237); Tiež podľa pravoslávnej teológie moc kňaza vysluhovať myropomazanie vyplýva už zo samotného faktu, že je právoplatne vysväteným kňazom, podobne ako aj moc krstiť či slúžiť Službu Božiu (P. Trembelas, *Dogmatique de l'Eglise orthodoxe catholique*, III, Paris, 1968, 148).

⁵⁷ ККС, č. 1312; V katolíckej terminológii sa termín «kresťanská komunita (spoločenstvo)» vzťahuje len na protestantov a nie na pravoslávnych. Protestanti totiž netvoría Christovu Cirkev, pretože nemajú platnú Eucharistiú, ktorá je podmienkou pre existenciu Christovej Cirkvi.

⁵⁸ «Omnes presbyteri Ecclesiarum orientalium chrismationem sancti myri sive coniunctim cum baptismo sive separatim valide ministrare possunt omnibus christifidelibus cuiusque Ecclesiae sui iuris, etiam Ecclesiae latinae».

⁵⁹ «Quivis presbyter solis christifidelibus propriae Ecclesiae sui iuris chrismationem sancti myri licite ministrat, quod vero ad christifideles aliarum Ecclesiarum sui iuris attinet, hoc licite fit, si agitur de propriis subditis, de eis, quos ex alio titulo legitime baptizat, vel de eis, qui in periculo mortis versantur, et salvis semper conventionibus hac in re inter Ecclesias sui iuris initis».

⁶⁰ «Canones huius Codicis omnes et solas Ecclesias orientales catholicas respiciunt, nisi, relationes cum Ecclesia latina quod attinet, aliud expresse statutum»; Podľa M. Brogi, v CCEO sa latinská Cirkev spomína len v ôsmych prípadoch: can. 37, 41, 207, 322§1, 432, 830 §1, 916 §5, 1465. Podľa neho je preto záväzných pre latinskú Cirkev len týchto osem kánonov CCEO. (M. Brogi, «Il nuovo Codice orientale e la Chiesa latina», *Antoniarum*, 66 (1991) str. 49); K zoznamu týchto ôsmich kánonov je však v skutočnosti potrebné dodať i can. 696 §1 a §2 CCEO. Podľa tohto kritéria, by teda can. 696 §3 CCEO pre rímskokatolíkov neplatil (v skutočnosti platí, ale na základe inšieho kritéria - pozri ďalej hlavný text);

Podobne i can. 32 §2 CCEO, ktorý nemá obdobu v CIC a latinská Cirkev sa v ňom nespomína, pôvodne pre rímskokatolíkov neplatil. Platnosť obsahu tohto kánona vyhlásil ako záväznú aj pre rímskokatolíkov až sv. otec Ján Pavol II. na audiencii dňa 26. novembra 1992: «Rescriptum. Ad normam can. 112, §1,1 Codicis Iuris Canonici, quisque vetatur post susceptum Baptismum alii ascribi Ecclesiae rituali sui iuris, nisi licentia ei facta ab Apostolica Sede. Hac de re, probato iudicio Pontificii Consilii de Legum Textibus Interpretandis, Summus Pontifex statuit eiusmodi licentiam praesumi posse, quoties

transitum ad aliam Ecclesiam ritualem sui iuris sibi petierit Christifidelis Ecclesiae Latinae, quae Eparchiam suam intra eosdem fines habet, dummodo Episcopi dioecesani utriusque dioecesis in id secum ipsi scripto consentiant. Ex Audientia Sanctissimi, die XXVI mensis Novembris, anno MCMXCII. Angelus Cardinalis Sodano — Secretarius Status» (uverejnené najprv v *Communicationes*, XXIV/2 (1992) 200, a neskôr oficiálne v *Acta Apostolicae Sedis* 85 (1993) 81). Až po tomto Reskripte môžeme povedať, že obsah can. 32 §2 CCEO, ktorý hovorí o prestupe veriaceho z jednej Cirkvi *sui iuris* do inej Cirkvi *sui iuris*, keď sa územia týchto dvoch Cirkví *sui iuris* prekrývajú, platí i v prípade, ak takto chce svoju Cirkev *sui iuris* zmeniť i rímskokatolícky veriaci. Teda od 1. októbra 1991 (keď začal platiť CCEO) až do 26. novembra 1992 (dátum Reskripta), ak sa chcel gréckokatolíck stat' rímskokatolíkom, stačila mu k tomu dohoda dvoch miestnych eparchiálnych episkopov (rímskokatolíckeho a gréckokatolíckeho). Ak sa však v tomto období chcel stat' nejaký rímskokatolíck gréckokatolíkom, musel o to žiadať priamo Svätú Stolicu (Rím) (can. 112 §1 1° CIC). Po 26. 11. 1992 rovnaká norma platí i pre rímskokatolíka meniaceho svoju Cirkev *sui iuris* na inú (napr. gréckokatolícku slovenskú Cirkev *sui iuris*).

⁶¹ Potom, čo sa časť starodávnej rusínskej Cirkvi *sui iuris* horného Uhorska (pod Karpatami) mlčky preorientovala (hlavne po r. 1968) na tzv. slovenskú Cirkev *sui iuris*, ešte nie sú Svätou Stolicou oficiálne stanovené hranice rusínskej Cirkvi *sui iuris* na Slovensku. Kým sa tomu tak nestane, všetci gréckokatolíci na Slovensku sa počítajú za veriacich slovenskej Cirkvi *sui iuris*. Vid' článok: «Rusínska a slovenská Cirkev *sui iuris*» v tomto čísle *Krásnobrodského zborníka*.

⁶² Gréckokatolíckym kňazom horného Uhorska (dnes Slovensko) zakazoval v minulosti myropomazovať rímskokatolíkov Zamojský synod (1720): «Ak by sa stalo, že kňaz nášho obradu má krstiť dieťa latinského obradu, či pri nevyhnutnosti alebo s dovolením jeho vlastného parocha, sv. synod prikazuje, aby sa mu neudeľovala tajna myropomazania, ale po prečítaní Evanjelia sa nepokračovalo v nasledujúcich obradoch, a meno krsteného... Ak by urobil ináč, má byť prísne potrestaný podľa rozhodnutia episkopa» (Tit. III, §1 «Si acciderit»).

⁶³ «Can. 886 §1: Episcopus in sua dioecesi sacramentum confirmationis legitime administrat etiam fidelibus non subditis, nisi obstet expressa proprii ipsorum Ordinarii prohibitio», «Can. 887: Presbyter facultate confirmationem ministrandi gaudens, in territorio sibi designato hoc sacramentum extraneis quoque licite confert, nisi obstet proprii eorum Ordinarii vetitum...».

⁶⁴ V podobnom slova zmysle sa vyjadruje i Fabris. Fabris však nerozvádza problém spomenutia alebo nespomenutia latinskej Cirkvi *sui iuris* v can. 696 §3 CCEO, ale vychádza z kánona 695 CCEO, ktorý prikazuje, že myropomazanie musí byť vyslužené spolu s krstom a prichádza k tomu istému záveru ako my: «Di conseguenza, il sacerdote orientale che battezza legittimamente un bambino di genitori latini in base a un altro titolo oppure in pericolo di morte, validamente e lecitamente conferisce insieme anche il sacramento del santo Myron. Una prassi diversa sarebbe contraria alla tradizione delle Chiese orientali e porterebbe pregiudizio a questa tradizione» (C. Fabris, *Il presbitero ministro della cresima?*, Padova, 1997, str. 296).

⁶⁵ *Inštrukcia* Kongregácie pre Východné Cirkvi vyzýva k diskretnosti pri myropomazovaní rímskokatolíkov: «I presbiteri orientali useranno la loro facoltà di crismare i fedeli latini con grande discrezione e possibilmente riferendosi ai Gerarchi competenti di quella Chiesa. Nella Chiesa latina la Confermazione viene infatti abitualmente amministrata ai fanciulli separatamente e al termine di una catechesi progressiva che fa anch'essa parte dell'Iniziazione Cristiana. Crismare fedeli latini che non hanno ricevuto questa formazione rischia di danneggiare il complesso organico dell'Iniziazione Cristiana in uso nella Chiesa latina» (Congregazione per le Chiese Orientali, *Istruzione per l'applicazione...*, n. 50, str. 44); Z pozície čisto juridickej nerozumieme, prečo sa v *Inštrukcii*

okrem výzvy k diskretnosti nachádza i želanie, aby sa východní katolícki kňazi podľa možnosti obracali na hierarchov latinskej Cirkvi v tejto oblasti, keď učenie II. Vatikánskeho koncilu o rovnosti práv jednotlivých partikulárných Cirkví je jasné (OE 2-3), v CCEO sa nehovorí nič, čo sa týka dovolenosti myropomazovať rímskokatolíkov a preto následne na báze can. 1499 CCEO je potrebné sa v tejto oblasti obrátiť na paralelné disciplinárne učenie Cirkvi v CIC (can. 886 §1 a 887 CIC), kde sa podobné pranie (obrať sa na gréckokatolíckeho hierarcha) nenachádza.

⁶⁶ D. Salachas, *L'iniziazione cristiana nei Codici orientale e latino*, Roma, 1991, str. 110.

⁶⁷ *De Ecclesiastica Hierarchia*, IV, PG III, 485.

⁶⁸ «Druhou sviatosťou je myropomazanie, ktorého matériou je sv. myro... posvätené episkopom...» - «Secundum sacramentum est confirmatio; cuius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, et balsamo, quod odorem significat bonae famae, per episcopum benedicto» (Decretum pro Armenis, *Exultate Deo*, DS 1317).

⁶⁹ «Sanctum myrum, quod ex oleo olivarum aut aliarum plantarum et ex aromatibus constat, a solo Episcopo conficitur salvo iure particulari, secundum quod haec potestas Patriarchae reservatur» (can. 693, CCEO); slovo «conficitur» znamená nielen mechanickú prípravu, ale prípravu spojenú s modlitbami, čo sa do slovenčiny dá preložiť len s veľkými ťažkosťami; Právo patriarchu posväcovať sv. myro má ekleziologický význam, nakoľko ukazujú zväzok jednoty medzi episkopami Cirkvi *sui iuris* (akou je každá patriarchálna Cirkev) s ich hlavou - patriarchom, tj. prvým episkopom spomedzi rovných (*primus inter pares*). Partikulárne právo niektorých patriarchálnych Cirkví *sui iuris* dáva patriarchovi takúto právomoc (napr. u maronitskej Cirkvi *sui iuris*). Treba však poznamenať, že toto právo týkajúce sa patriarchu je hodne neskoršieho dáta, kým najstaršia tradícia pripisovala toto právo vždy episkopovi, pretože episkop je z Božieho ustanovenia centrom a garantom jednoty každého lokálneho cirkevného spoločenstva. Kňazi prijímajú sv. myro od svojho episkopa tým navonok manifestujú svoju jednotu s ním, spájajú svoj svätý úrad s jeho kňazstvom, ktoré je svedkom a garantom apoštolskej viery v tej ktorej lokálnej Cirkvi. Na to, aby sv. myro bolo **platne** posvätené, musí byť posvätené episkopom, kým eventúalna rezervácia patriarchovi zaväzuje len «ad licetatem», tj. len pre **dovolenosť** (*Nuntia*, Rím, 15 (1982) 22).

⁷⁰ Zamojský synod, ohľadom zloženia sv. myra hovoril doslovne toto: «Sacrum Chrisma ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, et balsamo, quod odorem significat bonae famae per Episcopum benedicto, materia est remota huius sacramenti. Quare si quid aromatum, aut aliorum liquorum fragrantiae causa additur, diligentissime curandum est, ut maxima pars chrismatismis semper sit oleum balsamo mixtum. In ipsa vero confirmandi unctione, quae est materia proxima, servetur ritus, quem hactenus ecclesia nostra servavit» (tit. III, §2).

⁷¹ Paolo metropolita di Svezia, *Il sacro Crisma*, Ed. dal Patriarcato di Costantinopoli, 1982; Najdôležitejšie zložky sv. myra sú: «L'olio puro di oliva, vino rosso, acqua d'arance, acqua di rose, mastica proveniente dall'incisione d'albero chiamato pistacia lentiscus, balsamo, aloe, pepe lungo, mirra, cassia, foglia indica, ciprima, spiganardo, olio di garofano, cinamomo, lauro, terebinto veneziano, incenso, olio di mandorla, valeriana celtica, nardo, pistica, maggiorana...» (D. Salachas, *L'iniziazione...*, str. 109); K. Nikoľskij o zložení sv. myra v Moskve a Kyjeve hovorí: «Определённого числа веществ благовонныхъ, входящихъ въ составъ мѣра, какъ въ Греческой, такъ и въ Россійской Церкви не было назначено, и оно не всегда бывало одно и то же. Употреблялись только такія и въ такомъ количествѣ вещества, какія и сколько можно было найти въ той или другой странѣ. Вниманіе было обращено, главнымъ образомъ, на то, чтобы вещества были сколь возможно благоуханнѣе. Въ

Чинѣ мвропомазанія нашей Церкви, печатанномъ въ 1767 году, перечисляется потребныхъ веществъ къ составленію мвра – 26-ть. Но въ 1853 г., на основаніи одного недавно отысканнаго древняго бумажнаго свитка XVII вѣка, который содержитъ росписаніе матеріаловъ, въ древности, въ 1681 и 1691 годахъ, отпущавшихся для сотава мвра, опредѣлено, для приданія мвроу болѣе благоуханія, прибавить къ прежнему составу еще пять веществъ (кардамонъ, корну: фіалковый, инбирный, ирный и калганный) и траву маіоранъ, указанную въ Чинѣ, какъ имѣющую слабый запахъ, замѣнить масломъ изъ такъ называемой богородской травы (*serpillum*). И такъ, съ 1853 г. по нынѣ, въ составъ мвра входятъ слѣдующія вещества: елей, вино бѣлое виноградное, стиракса, ладаны-росный, простой бѣлый и черный, мастика, сандаракъ, розовые цвѣты, базилика (трава), корни: фіалковый, бѣлый, инбирный, ирный, калганный, кардамонный, масло мушкатное густое, балзамъ перувианскій, терпентинъ венеціанскій, благовонныя масла: бергамотовое, гвоздичное, маіоранное, померанцевое и мушкатное жидкое» (К. Николькій, *Пособіе къ изученію Устава Богослуженія Православной Церкви*, С.-Петербургъ, 1900, стр. 612); Преčo sa sv. мвро posväcuje práve na Veľký štvrtok vysvetľuje S. V. Bulgakov takto: «Приуроченіе освященія мвра къ Великому четвертку какъ восточные, такъ и западные литургисты объясняютъ символическими основаніями, а именно тѣмъ, что церковь хотѣла такимъ образомъ почтить воспоминаніемъ случившійся въ этотъ день фактъ помазанія главы Иисуса Маріею, сестрою Лазаря (Іоан. 12,1-8). Но вполнѣ вѣроятно, что здѣсь было и другое болѣе реальное основаніе, вытекавшее изъ необходимости. Въ то время, когда сроки крещенія оглашенныхъ и воссоединенія кающихся соблюдались строго и когда, слѣдовательно, предстоятелямъ Церкви приходилось имѣть дѣло съ большими массами желающихъ присоединиться, естественно, особенная надобность въ освященномъ мврѣ, для помазанія новокрещенныхъ и нѣкоторыхъ изъ присоединившихся отъ ересей, должна была чувствоваться около этого именно времени. Св. мвро первоначально освящалось во всякое время, смотря по нуждѣ» (С.В. Булгаковъ, *Настольная книга для священноцерковно-служителей*, Харьковъ, 1900, стр. 541).

⁷² Sv. Cyril Jeruzalemský, *Catechesi mistag.*, 3,3; PG XXXIII,1092; O úcte k sv. мвро Bulgakov píše: «Въ случаѣ пролітія мвра слѣдуетъ поступать такъ же, какъ и при пролітіи св. крови» (С.В. Булгаковъ, *Настольная...*, стр. 915).

⁷³ U heretikov, ktorí boli platne pokrstení v heretickom spoločenstve, sa pri ich vstupe do sv. Cirkvi udeľovalo tajomstvo myropomazania, lebo v heretickom spoločenstve ho v žiadnom prípade nemohli platne obdržať (o ktoré herézie a schizmy sa jedná, presne vymenúvajú 95. kánon Trulského koncilu (691)). U tých heretikov však, ktorí boli krstení (a teda aj myropomazovaní) ešte v lone katolíckej Cirkvi, ale neskôr odpadli k heréze, sa pri ich opätovnom prijímaní do Cirkvi neudeľovalo tajomstvo myropomazania ešte raz (veď ho možno prijať platne len raz v živote), ale zvyčajne (počnúc 9. storočím) boli potieraní sv. myrom na znak ich prijatia (porov. M. Arranz, «Admission dans l'Église des convertis des hérésies ou d'autres religions (non-chrétiennes)», *Orientalia Christiana Periodica*, 49 (1983) str. 42-90; M. Arranz, *Историческое...*, стр. 21-27, 62-67); Podobne episkop sv. myrom potiera exhumované kosti mučeníka na znak toho, že sú pravé a že sv. Cirkve ich prijíma a uznáva ako autentické. Sv. myro sa teda aj v tomto prípade používa ako «pečať», «potvrdenie» pravosti. Prípadne z neskoršej histórie poznáme prípady, kedy boli sv. myrom potieraní panovníci, králi, cisári (hlavne v latinskej Cirkvi) na znak potvrdenia toho, že ich sv. Cirkve vyznáva a prijíma za kráľov ustanovených zhodne s vôľou Božou (porov. M. Arranz, *Историческое...*, стр. 66); V byzantskej ríši sa cisári začali pomazovať sv. myrom až od 12. storočia (F.E. Brightman, «Byzantine Imperial Coronations», *The Journal of Theological Studies*, 2 (1901) 383); Ani pri tomto pomazovaní cisárov a kráľov sv. myrom sa nevkladala ruka (*χειροτονία*), len sa pomazovalo: «Patriarcha pomazuje do tvaru kríža (*σταυροειδώς*) s Božím myrom hlavu

kráľa» (Ján Kantakuzen, *Historiae* I 41, PG CLIII,280a, podobne obrad opisuje i Simeon Solúnsky, *De sacro templo* 46, PG CLV,353bd). Avšak ani v jednom z týchto prípadov nikdy nešlo o opakované udeľovanie tajomstva myropomazania. V rímskokatolíckej Cirkvi sa sv. myrom mažú tiež ruky kňazov ako doplnok (nie však podstatný) pri kňazskom svätení a hlava biskupa pri biskupskej vysviacke (porov. M. Арранц, *Историческое...*, стр. 62), ako aj deti ihneď po krste (pozri pozn. č. 36); Porov. tiež P. Morrisroe, «Christm», *The Catholic Encyclopedia*, III, New York, 1913, str. 697.

⁷⁴ «καὶ σφραγιζομένους, ἤτοι χρισμένους, πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ τό τε μέτωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς ρίνας καὶ τὸ στόμα καὶ τὰ ὠτὰ καὶ σφραγιζόντες αὐτοὺς λέγομεν Σφραγίς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου», (*Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, Bologna, 1991, str. 35); Formu tajomstva myropomazania «Pečať Daru Svätého Ducha» uvádza okrem Konštantinopolského synodu (381) i Trulský koncil r. 691 vo svojom 95. kánone, (D. Salachas, «La normativa del Concilio Trullano», *Oriente cristiano*, Palermo, 2-3 (1991) 60).

⁷⁵ Pomazovanie hlavných zmyslov na tvári, tj. na hlave sa robí *chrestovidno*, tj. maza-ním čela, očí, nosa a úst sa sleduje zvislé, a mazaním oboch uší - priečne rameno kríža.

⁷⁶ Mazať hruď, plecía, ruky a nohy je novší obyčaj, lebo najstaršie *Euchologiony-Trebnyky* to nemajú (porov. M. Арранц, *Историческое...*, стр. 64); bolo to pravdepodobne prevzaté zo spôsobu pomazovania katechumenov pred krstom. Tých totiž kňaz pomazoval pred krstom tiež len na tvári a diakoni (prípadne u žien diakonesy) dokončili pomazovanie olejom katechumenov na celom ostatnom tele. Keď sa neskôr prestalo pomazovať celé telo olejom katechumenov, kňaz mazal na spomienku toho len hruď, plecía, ruky a nohy; Peter Mohyla hovorí, že keď obrad krstu sa vykonáva pred Službou Božou, *novoprosviščenaho* nesú (keď je to ešte len malé dieťa) pri Veľkom vchode so sviečkami v rukách pred Svätými Darmi. Ak je starší, kráča pred Svätými Darmi sám so sviečkou zapálenou v rukách. Po ukončení Božej Liturgie ho odpievajú domov jeho príbuzní. Sviečku má i pri tejto procesii vždy zapálenú. Do cirkvi i z cirkvi chodí vždy so zapálenou sviečkou po dobu ôsmich dní. Samotný obrad myropomazania Peter Mohyla opisuje takto: «И по млтвѣ, авіе помаззеть Крещеннагв Стѣмль Мѹромль, творѣ Крестѣ вбразѣ На челѣ, На вчесѣхъ, На ноздрѣхъ, На оустѣхъ, На ошесѣхъ, На пѣрсѣхъ, На плѣщѣ мѣждрѣмлю, На рѣкахъ, и На ногѣ, глѣ: ПЕЧАТЬ ДАРѢ СТГО ДХІА, ІМНИѢ. И посѣ воспріемникѣ, и Новскрѣненымъ, творитъ крѣга ѡбразѣ ѡкрѣтѣ амбѣна, трыжды, поюще. Ёлицы въ Хѣ Крѣтїстеса, въ Хѣ ввлекѣстеса...», (ЕУХОЛОГИОНЪ ѡбо МОЛИТВОСЛОВЪ, или ТРѢБНИКЪ, Petra Mohyla, 1646, str. 36); Zamojský synod (r. 1720) uvádza formu tajomstva myropomazania: «Forma, quam probata, et schismate ipso antiquora laudant Euchologia, haec est: Signaculum doni Spiritus Sancti. Amen: eaque semel dumtaxat simul cum unctione proferri debet. Quoniam vero in nonnullis libris Leopoli editis inscripta est forma diversa ab ea, qua Ecclesia utitur, nempe: Signaculum et donum Spiritus Sancti; censuit Synodus huiusmodi libros vel corrigendos esse ab Ordinariis, vel supprimendos», (tit. III, §2); Čo sa týka pomazovaných častí vid' i KKC, č. 1300.

⁷⁷ «Nam Spiritus Sancti donum in chrysmatis unctione confertur» (Ep. *Sub catholicae professione* ad episcop. tusulanum, Ap. Sedis legatum apud Graecos, 6 Mart. 1254, 13. ekumenický koncil v Lyone, DS 831)

⁷⁸ «... vtedy položili na nich ruky a oni prijali Svätého Ducha...» (Sk 8,17); «... a keď na nich Pavol vložil ruky, zstúpil na nich Svätý Duch...» (Sk 19,6).

⁷⁹ «... can. 880 §1 CIC (z roku 1983) platiaci dnes pre latinskú Cirkev hovorí, že 'sviatosť birmovania sa udeľuje pomazaním krizmou na čele, ktoré sa vykonáva vloženíím ruky a slovami, predpísanými v schválených liturgických knihách'. Dôraz sa takto kladie na pomazanie sv. myrom, zatiaľ čo can. 780 CIC z roku 1917 určoval, že 'sviatosť birmovania sa musí udeľovať položením rúk s pomazaním krizmou na čele' -

teda zdôrazňoval položenie rúk» (D. Salachas, *L'iniziazione...*, str. 113); Kódexy CIC z roku 1917 a z roku 1983 v podstate na právnickej úrovni odrážajú stav teológie v latinskej Cirkvi v období pred a po úprave latinského rituálu pápežom Pavlom VI. r. 1971.

⁸⁰ Pápežská komisia pre interpretáciu dekrétov II. Vatikánskeho koncilu, vo svojej odpovedi (*Responsum*) z 9. júna 1972 vyhlásila: «Nie je nevyhnutné, aby minister, ktorý vykonáva obrad birmovania, zatiaľ čo birmuje, položil ruku na hlavu birmovanca; stačí pomazanie (krizmácia) palcom; v skutočnosti, birmovanie takto prevedené dostatočne manifestuje i položenie rúk» (AAS 64 (1972) 526; tiež EV S1/446).

⁸¹ V slovenskej Cirkvi *sui iuris* v rokoch 1987-1996, oficiálny *Trebník* miestnej Cirkvi nazvaný *Sviatosti a sväteniny* zmenil starodávnu byzantskú formu na latinskú a prikazoval miestnym kňazom: «Kňaz omočí palec pravej ruky do svätého myra, ostatnými štyrmi prstami sa dotýka hlavy krstenca (pozn. autora: položí ruku na hlavu), palcom značí ho na čele znakom kríža a pritom hovorí: 'Prijmi znak daru Svätého Ducha. Amen'» (*Sviatosti a sväteniny*, Bratislava, 1987, str. 24). Tento "Trebník" bol 5. 8. 1996 (list č.j. 2641/96: «Liturgická smernica pre všetkých kňazov eparchie») tým istým hierarchom zrušený a nahradený novým (s označením: «len pre vnútornú potrebu»), v ktorom sa už píše: «Kňaz palcom omočeným v oleji (chrizme) značí znakom kríža nového člena sv. Cirkvi - na čele, očiach, nose, ústach, ušiach, prsiach, rukách a nohách a zároveň hovorí: 'Pečať daru Svätého Ducha. Amen'» (*Trebník*, Prešov, 1996, str. 15 - vydané len ako fotokópia a rozoslané po všetkých farnostiach Prešovskej eparchie na Slovensku).

⁸² «Ritus confirmationis recognoscatur etiam ut huius sacramenti intima connexio cum tota initiatione christiana clarius eluceat...», (II. Vatikánsky koncil, *Sacrosanctum concilium*, 71).

⁸³ *Acta Apostolicae Sedis* 63 (1971) 658-665; tiež *Enchiridion Vaticanum*, IV, str. 702-705, čísla 1077-1080; viď tiež *Ordo Confirmationis* z 22. augusta 1971.

⁸⁴ «Signo te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti», (Florentský ekumenický koncil, Bulla unionis Armeniorum *Exsultate Deo*, 22. Nov. 1439, DS 1317); Obrad myropomazania u rímskokatolíkov vyzeral takto: «Pontifex stans cum mitra, confirmandos ante se per ordinem genuflexos confirmat, summitate pollicis dexteræ manus Chrismate intincta, dicens: **Signo te signo Cru+cis** quod cum dicit, imposita manu dexteræ super caput confirmandi, productic pollice signum crucis in fronte illius, deinde prosequitur: **et confirmo te Chrismate salutis. In nómine Pa+tris, et Fí+lii, et Spiritus + Sancti** (*Rituale Omnium Lat. Rit. Dioecesium Slovachiae et Subcarpatorussiae ad instar Appendicis Ritualis Romani*, Ratisbonae, 1937, str. 96).

⁸⁵ Tzv. «slovenská Cirkev *sui iuris*» v roku 1727 (kedy boli prijaté latinizačné závery Zamojského synodu) ešte neexistovala. Vznikla až o mnoho neskôr, tj. v súčasnosti vyčlenením z rusínskej. «Slovenská gréckokatolícka Cirkev» ako aj výraz «slovenskí gréckokatolíci» je novotvar. Výraz «slovenskí gréckokatolíci» sa prvýkrát v histórii oficiálne objavil len nedávno, tj. v r. 1963 (porov. «I riti nella Chiesa», *Annuario Pontificio per l'anno 1961, 1962, 1963*, Città del Vaticano) a výraz «slovenská Cirkev *sui iuris*» po roku 1990, teda po vyhlásení CCEO. Do roku 1961 sa vždy a všade v oficiálnych dokumentoch v priebehu takmer tisíc rokov uvádza, že na územiach horného Uhorska (dnešné Slovensko) žijú Rusíni (Ruthéni). Takto to výslovne uvádza i *Annuario Pontificio* ešte v r. 1960: «Prešov, Prjašev, Eperjes dei Ruteni (22. sept. 1818)...» (porov. *Annuario Pontificio*, 1960, str. 401). Ako teda vznikla dnešná slovenská Cirkev *sui iuris*? Vznikla r. 1963 tichým takmer tisíc rokov viac ako 1100 rokov starej rusínskej Cirkvi *sui iuris*. Čo bolo a aj je dodnes sprevádzané rozličnými administratívnymi zásahmi, ako je napríklad vytlačanie cyrilometodejského staroslovanského jazyka z bohoslužieb, blokovanie zavádzania spisovnej rusínčiny do liturgického života, odstraňovanie starého juliánskeho kalendára, uprednostňovanie slovensky hovoriacich a slovensky sa cítiacich

kňazov... a to často bez, ba dokonca proti vôli veriacich. Tomuto javu na Slovensku napomáhala aj obdobia komunizmu, keď bohoslovci rusínskej Cirkvi *sui iuris* museli študovať v latinskom rímskokatolíckom seminári, kde stratili svoju vlastnú cyrilometodjskú identitu. Touto úvahou chceme poďakovať, že slovenská Cirkev *sui iuris* sa vyvinula len v posledných desaťročiach nášho storočia a to práve z lona rusínskej Cirkvi *sui iuris*, ktorá však i napriek veľkým stratám dodnes existuje na Slovensku.

⁸⁶Hlava miestnej Cirkvi (v zmysle «iné Cirkvi *sui iuris*» (can. 174 CCEO)) má v tomto zmysle právo a po vydaní *Inštrukcie* Východnej Kongregácie v Ríme r. 1996 i povinnosť v záujme zachovania jednoty tajomstiev inicializácie, opierajúc sa o CCEO (can. 697) zmeniť rozhodnutia predchádzajúcich synodov (v našom prípade sa jedná o Zamojský synod), ktoré i keď boli v danej Cirkvi *sui iuris* donedávna záväzné, sú v rozpore s duchom východnej tradície a nového CCEO.

⁸⁷ «Questa prassi (udeľovania všetkých troch inicializačných tajomstiev spolu nehľadiac na vek krstenca) è stata mutata negli ultimi secoli in diverse Chiese orientali cattoliche sotto pressioni esterne, sulla base di significati spirituali e pastorali mutuati dai Latini, comprensibili ma estranei a un organico progresso e non in linea con il dinamismo proprio del patrimonio orientale. Là dove la prassi tradizionale è andata perduta, l'applicazione delle norme prescritte in questa materia dal Codice chiederà un vera riforma, analogamente a quanto la Costituzione conciliare sulla sacra liturgia richiedeva alla liturgia latina. Pur senza agire con precipitazione, si dovrà disporre anzitutto uno studio approfondito della prassi antica, quale si desume dai manoscritti e dai testi a stampa a ciò relativi, redatti da Orientali cattolici ed anche ortodossi. Si terrà conto anche della prassi ancora in uso presso gli Ortodossi. Si curerà la necessaria istruzione, perché le motivazioni possano essere comprese da tutti: clero, teologi, popolo cristiano. Mentre si introduce la prassi da restaurare, si avrà cura di non tralasciare la necessaria progressiva catechesi dei fanciulli neo-iniziati, appena siano in grado di avvicinarsi alla comprensione dei misteri della fede, e di prolungarla fino a quando pervengono a maturità. Già la partecipazione dei fanciulli a momenti anche brevi ma regolari delle celebrazioni liturgiche è di per sé elemento prezioso di catechesi, perché li introduce concretamente nella vita della Chiesa, con una iniziazione forse poco nozionistica o razionale ma efficace, inserendoli in un clima celebrativo dove i gesti che vi si compiono introducono relamente alle realtà invisibili. L'intero processo richiederà anche uno sforzo creativo per collocare adeguatamente la nuova prassi nel contesto della vita attuale. Si tratta di un intervento non facile, ma indispensabile se si vuol veramente rivitalizzare il patrimonio proprio, a vantaggio della Chiesa universale» (Congregazione per le Chiese Orientali, *Istruzione per l'applicazione...*, n. 42, str. 39).